

ביתר ע.	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	חיפה	מודיעין ע. ³⁰	בני ברק	ירושלים	עיר
19:04	19:15	19:19	19:12	19:03	19:13	19:13	19:19	19:04	כניסת שבת
20:19	20:21	20:19	20:21	20:20	20:22	20:20	20:21	20:19	יציאת שבת
20:55	20:52	20:54	20:54	20:55	20:55	20:55	20:53	20:56	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת עקב יז - נג אב | דף היומי - זבחים קו - קיג | משנה ברוכה - סימן ש"ח סעיף י"ז עד סימן ש"ט סעיף ד' | מוסר - קונטרס נפוצות ישראל מתחילת פרק ד' עד תחילת פרק ו' | קנין חכמה - פרק יא 'זהנה עד הנה דברתי' עד 'הקמאה גם היא'

יום המישי י"ד אב תשע"ח | פניני פרשת ואתחנן | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

כשהיה מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל בערך בן ארבעים שנה, הוא ביקר בשוויץ, ובעברו ברחובות שוויץ הריח ריח קטורת של עבודה זרה. מרוב צערו על מכשלה זו - חלה רבינו. הוא החליט להתחנן להקב"ה שיטול ממנו את חוש הריח, כדי שלא ייכשל בו שוב...

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א, בסיפור מבהיל על מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

"לא תעשה לך פסל כל תמונה" (דברים ה, יז)

שנים רבות היה רבינו מבקש מאחד המקורבים אליו, שיבוא לביתו בהבדלה ויברך במקומו על הבשמים. הלה חשב כי חוש הריח של הרב נחלש בשל זקנותו. עד שהרבנית גילתה לו את הסיפור האמיתי... כשהיה רבינו בערך בן ארבעים שנה, הוא ביקר בשוויץ. בעברו ברחובות שוויץ הריח ריח קטורת של עבודה זרה. מרוב צערו על מכשלה זו - חלה רבינו. הוא החליט להתחנן לקב"ה שיטול ממנו את חוש הריח, כדי שלא ייכשל בו שוב. הוא התפלל על כך בדמעות יומם וליל... באחד הימים כשחזר מהתפילה, בישר לרבנית באושר: "ברוך ה'! משמים קיבלו את תפילתי! אינני מריח דברי!". וכך מגיל ארבעים אין לו חוש ריח...

שכר עבירה כנגד הפסדה

המעשה הבא ארע בשנת תשס"ב. בתחנה המרכזית בבאר שבע עמד יהודי הנמצא בהליכי תשובה מתקדמים. נפנף בידו בשטר של מאה דולר והכריז על סחורתו. האדם הזה מציע למכור את כל עברותיו תמורת מאה דולר, וכבר שעות רבות עומד הוא שם ולא נמצא להם קונה. רבינו, ששמע אחר כך את פרטי המעשה, התפעל ואמר: "ישראל קדושים הם, אפילו עוברי עבירה אינם מתפתים לקנות עברות של הזולת". לבסוף נשא עמלו פרי. צעיר חילוני שהיה מעונין במאה דולר, הסכים לקנות את כל עברותיו. המוכר החתים אותו על שטר שבו מפורטים כל פרטי המכירה,

וכל אחד פנה לדרכו. הצעיר הגיע הביתה, וסיפר בשמחה על המאה דולר שהרוויח בקלות. אמו, שסודותיה ביהדות היו יותר עמוקים, נועזעה עד מאוד. היא פנתה אל עסקני ציבור, לבדוק כיצד ניתן יהיה לתקן את הדבר. כאשר הובאו הדברים לפני רבינו אמר על אתר, שהגם שישנן שיטות שהמכירה בתוקף, אך המוכר יהיה חייב לעשות עוד תיקוני תשובה רבים, עד שנשמתו תטהר מזוהמת החטאים. אבל הקונה יצטרך להרבות בתשובה יותר!

(הרב שלמה לוונשטיין מתוך פניני הגראי"ל)

מוקד 'דורשי הדף' של 'דרשו' מעניק מענה בכל שאלה ועניין ב'דף היומי בבלי'

התקשר עכשיו: והכל יהיה הרבה יותר בהיר ומובן

קו השיעורים של 'דרשו' 4992 או 077-2222-666 שלוחה 6

"במו עיני ראיתי את הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצוק"ל, מגיע לבית הכנסת 'לדרמן' מלווה ביהודי מירושלים, כדי לשאול את מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א 'האם להרחיב דירה, ולקחת משכנתא לעוד חדר שלישי או לקנות דירה חדשה?!'. בסיום התשובה מיד יצא חזרה לכיוון ירושלים. תמהתי בפניו: "איך הרב נותן שיעיפו אותו וישפילו אותו עד כדי כך?! מדוע הרב חייב לנסוע איתו?!"

מידת החסד האין סופית של הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצוק"ל

"וְשִׁמְרֵתֶם וְעִשְׂתֶּם כִּי הוּא חֻקְמֵתְכֶם וּבְיַתְכֶם" (דברים ד, י)

מהו השיעור?

רבי חיים עוזר מוילנא בעל ה'אחיעזר', גאון הגאונים, כידוע, הרבה בגמילות חסדים. פעם נכנס אדם לביתו ובפיו בקשת חסד מורכבת, קשה ומסובכת, שבעטיה יכול היה להיגרם נזק לרבנותו בוילנא. למרות הסיכון, הגאון השיב לו כי יפעל למענו ויעזור. הרבנית נכנסה לחדר ותמהה: "האם אין שיעור וגבול לחסד?!".

"הצדק איתך" - אמר לה, "אכן יש גבול לחסד, אבל אולי תוכלי לומר לי היכן הגבול המדוייק?... סיפור שנשמע מפי הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל. מוחו העילוי של הגאון ר' אברהם לא מצא מענה לשאלה זו, עד שעותיו האחרונות על פני האדמה. שאלה זו הביאה חידושים רבים בהלכות חסד - ללא שיעור.

עם המטריה

ליל שישי. טלפון ציבורי צלצל בישיבת טשעבין בשעת לילה מאוחרת. ר' אברהם הרים את הטלפון.

בחור משיעור א' חיפש בחור משיעור ג'. ר' אברהם מילא את בקשתו, ויצא לחפש את הבחור המבוקש (המטלפן כמובן לא הכיר את קולו של ר' אברהם). הוא שב לשפופרת ובישר: "אני לא רואה אותו כרגע, אני ישן כמה חדרים לידו, מה אפשר למסור לו?", שאל.

"אני משיעור א', הערב בחתונה בתמיר שכחתי את המטריה שלי ונסעתי לבני ברק, הוא יורד מחר לבני ברק, הייתי רוצה להודיע לו שיקפוץ לאולם ויביא לי אותה, הפחד שלי שישליכו אותה לאשפה".

"מה השם והכתובת שלכם?", התעניין ר' אברהם, והנער השיב. ר' אברהם הבטיח כי הכל יבוא על מקומו בשלום: "אין לך מה לדאוג". "עם מי דברתי?", התעניין המאבד. - "עם חבר שלי".

ביום ו' בשעה שתיים בצהריים, ר' אברהם דפק בדלת הבית ברחוב וסרמן בבני ברק, והניח את המטריה.

המטריה היתה שחורה, אבל פני הנער היו לבנות מהלם: "מדוע ראש ישיבת טשעבין טרח?! האם הרב הלך עד לאולמי תמיר?..."

"זה כלום, זה כלום! אני בין כה נוסע לבני ברק מידי יום שישי, זה ממש כלום!". ואז פנה לאבי הבחור שנעמד בפתח ואמר לו: "בפרט הבן שלך, טוב לי לעשות למענו את הכל". אבי הבחור הנרגש ביקש: "אם כן, אולי ראש הישיבה יאות לעשות למענו, ולקבוע עימו זמן ללימוד גמרא בצוותא?". ומאז נקשרו הרב והתלמיד (מפי בעל המעשה הרב מרדכי קרימילובסקי, תלמידו ומקרובו).

צריכים לשאול את ר' חיים

כאשר יהודי התייעץ עם ר' אברהם, והוא לא רצה ליטול את ההכרעה על עצמו, אימץ לעצמו מצוה רבת - ללכת עם השואל ל'סטייפלער' ז"ע, בשעתו, ולאחר פטירת ה'סטייפלער' נהג ללכת לבנו, מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שיבלחט"א. גם כאשר לא הכיר את האיש, ושאל בענין שר' אברהם לא רצה להכריע, לא הותיר אותו ללא מענה ולא שלח אותו לר' חיים, אלא יצא איתו יחד להרצות את בעייתו המעשית, אבל, רק אם היה ברור שזה צורך אמיתי. פעם לחש לחברותא: אני עושה ניסיון פשוט, אני מציע לשואל: 'בוא איתי עתה וניסע לר' חיים', אם האיש משיב מיד ברצון ובשמחה - אכן אטרח למענו, אבל אם הוא מתחמק ומגמגם, מובן לי מיד כי הנושא לא מכאיב לו, הצרה לא בוערת והפתרון לא דחוף, ואם כך גם אני לא אטרח עד כדי כך (כנאמר

'עזוב תעזור 'עימו').

בשלב מסוים ר' אברהם נעשה שליח, כמעט קבוע, של יהודים מסוימים, להגיע לר' חיים... כל שאלת הכרעה שהייתה להם, ר' אברהם היה השליח המסור והנוח... "לנו לא נעים, אנו פוחדים לשאול, אולי שהרב ישאל בשבילנו". הם באמת פחדו לשאול, ושר התורה, ר' אברהם גניחובסקי, יצא והלך בשליחותם לשאול. זה קרה רבות כאשר השואל התגורר מחוץ לעיר ושאל טלפונית, ר' אברהם הציע את שירותיו: "אני אשאל את ר' חיים, תתקשר אלי מחר".

בדרך כלל השו"ת עם ר' חיים היה מרוכז ליום אחד בשבוע - יום ו'. ביום זה גם הצטרפו אליו רבים שהגיעו אפילו מחוץ לעיר, ואחרי מנחה גדולה נסע איתם לרחוב רשב"ם. איש לא הבין מדוע טורח כל כך למען אנשים... כי לית דין בר נש.

מנהג היה לו, להמתין לר' חיים ליד מקום יציאתו ממקווה הטהרה לכבוד שבת, ואז שאל. יום שישי אחד ניצבו איתו ששה אנשים ברחוב רשב"ם ביציאה מהמקווה. ר' אברהם ניגש איתם לפי התור - עם האחד לברכה לילדים, עם השני לעצה אודות כולל חדש, עם השלישי ברכה לשלו' בית וכו'. כאשר סיים, התכופף בהכנעה וביקש ברכה לעצמו, ר' חיים הביט בחיך רחב ואמר: "אתה לא צריך ברכה אתה ברכה בעצמך..."

מירושלים לבני ברק

לא פעם ולא פעמיים הגיע לכך במיוחד מירושלים. יצא מיישיבת טשעבין עם פלוני בן פלוני, וירד לבני ברק לר' חיים. כיון שהנושא היה דחוף מאד, בבחינת פיקוח נפש, והשואל התבייש לנסוע ולהיכנס לבדו, ר' אברהם תרם את יומו ואונו למענו לנסוע עמו. "לא תמיד לפיקוח נפש הלכתי, אלא גם לפיקוח נפש נפשי" - - -

"במו עיני ראית שר' אברהם הגיע בצהרי יום שישי למנחה גדולה, לבית הכנסת 'לדרמן', מלווה ביהודי מירושלים, כדי לשאול את רבי חיים 'האם להרחיב דירה ולקחת משכנתא לעוד חדר שלישי, או לקנות דירה חדשה?'. בסיום התשובה מיד יצא חזרה לכיוון ירושלים. תמהתי בפניו: 'איך הרב נותן שיעיפו אותו וישפילו אותו עד כדי כך?! נכון שליהודי השאלה יקרה ודחופה מאד, ופחד לנסוע ולשוב מבני ברק בידיים ריקות, אבל מדוע הרב חייב לנסוע איתו?!'. ר' אברהם הביט עלי כלא מבין את התמיהה... (וכי עייפות היא שיקול? וכי השפלה יש כאן כאשר יהודי רוצה טובה?!) ולולי שראיתי לא האמנתי" - העיד תלמיד חכם.

(מתוך הספר 'ויאמר הנני')

"לא אוכל לעצור במילים, מלרשום לי למזכרת מה שראיתי בעיני, את חיבוב המצוות שלו. כשתפס האתרוג, היו הכל רואים שכמעט כלתה נפשו למצוה, והיה מנשק האתרוג בכל פעם בעת אמירת ההלל. גם היה נוהג, שבעת שישב לשולחן בשבת קודש הביט בחלות, ומחמת חיבוב המצוה לא עצר כח מלנשקן..."

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, על חיבוב המצוות של הצדיקים והחסידים

"שמור את יום השבת" (דברים ה', י"א)

כתב ה'חיי אדם' (קל, ד): "כשיגיע ל'מצה זו' בהגדה של פסח, צריך להגביה המצה להראותה למסובין, ויש שנושקין אותה, כדי לחבב המצוה בעיניהם". ומרעישין דברי השל"ה הקדוש זצ"ל (ריש מסכת פסחים): "יחשב האדם המצוה הבאה לו פעם אחת בשנה, ואחר כך כל השנה אלו המצוות עוברות ממנו. על כן בשעתן יכבדן ויאבהן וידבק בהן, לא תפרד מחשבתו מהן. וראיתי בבני עליה המחבבין מצוות, היו מנשקים המצות ומרור וכל המצוות בעת מצוותן. וכן הסוכה בכניסתם וביציאתם, וכן ארבעה מינים שבלולב, והכל לחבב המצוה".

ויש ללמוד זה ממה שכתב רמ"א (אורח חיים כד, ד): "יש נוהגין לנשק הציציות בשעה שרואה בהם, והכל משום חיבוב מצווה, ואשרי מי שעובד את ה' בשמחה ובטוב לבב ובדבקות וחשק וחפץ לב". [והוא במשנה ברורה (תעז, ה)].

וה'תפארת שלמה' זצ"ל כתב שזה חיוב מדאורייתא "בערב תאכלו מצות" (שמות י"ב, י"ח) מלשון ערבות ומתיקות, שתהיה מצוה זו מתוקה לך וערבה לנפש! והצדיק רבי צבי הירש מרימינוב זצ"ל אמר ('בארות המים' ליום א' דפסח), שאלמלא היה חושש מרינון הקהל, היה מביא המצה לבית הכנסת (בליל התקדש החג) ועושה איתה נענועים (בהלל), כמו שעושים עם הלולב והאתרוג! סוף דבר: ה'אמרי חיים' זצ"ל אמר פעם לפני פסח: "השל"ה הקדוש אומר, שיש מנהג לנשק את המצות כמו את הציצית והתפילין - אז מען האלט דערביי. אם אכן הגיעו לרגשות אלו!".

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה

לא די לאכול את המצה, צריך לדעת "על שום מה". ה'אמרי חיים' זצ"ל, שהפסח ממש בער בעצמותיו, לשמו ולזכרו תאוות נפש, סופר היה את השעות עד ליל הסדר הקדוש. בקידוש הלבנה בחודש ניסן פנה לרבי יעקב רוזנברג עליו השלום, שעמד לידו ואמר: "רואה אתה, לבנה זו תאיר לנו בעוד מאה שישים ושמונה שעות בליל הסדר!", משתדל היה לנסוע למירון לפני החג, לבקש מרבי שמעון דעת עבור הכזית מצה!

פעם נסע בתשות כוחו, ונשאל על כך. ענה: "איני מבין איך אפשר לגשת ולומר 'פקודא דא' (מאמר הזהר לפני ההגדה) בלי רבי שמעון!" (הגדת 'נצח שבמלכות' לד). ופעם, בערב החג, הגעילו את השניים התותבות ונתעקמו מחום מי ההגלה. מיד הוזעק רופא השניים ד"ר משה לרנר והתאימן כראוי. אמר: "כעת יוכל הרבי לאכול את הכזית מצה". נענה הרבי ואמר: "את המצה צריכים לאכול עם הראש - עם השיניים יכולה גם בהמה ללעוס!"...

(מתוך 'מקרבן לתורה' - הגדה של פסח)

בימי אברכותו, לא ידעו שהרבי רבי בונים משפטיחא זצ"ל נתפס לחסידות. עד שבהגיע חג הסוכות רץ בקול גדול, והחל לנשק את מחיצות הסוכה ואת הרצפה "והיה נראה כמשתגע חס ושלום ממש, מרוב התבערה, עד ששקט ונח, ומהיום הוא והלאה ידעו כולם שהוא שייך לכת החסידים" ('הרבי רבי בונים' ח"א מז). וכן מובא מהגאון הקדוש ה'בני יששכר' זצ"ל (סוכת שמואל, כ), ש'בליל התקדש חג היה נכנס לסוכתו בפישוט ידיים ורגלים, והיה מנשק הרצפה והדפנות".

אורח שנזדמן לסוכתו של הגאון רבי חיים לייב סטאוויסק זצ"ל, אבי הגאון רבי חזקיה יוסף משקובסקי זצ"ל, רבה של קריניק, סיפר שכאשר סבור היה שהאורח נרדם, קם ממטתו ונשק את דפנות הסוכה בהתלהבות ובחשק נפלא.

ומסופר ('על משכנות הרועים', כו) שאחד עמד ליד סוכתו של ה'בית ישראל' מגור זצ"ל - בחיי אביו ה'אמרי אמת' זצ"ל - והדלת היתה פתוחה כדי סדק, וראהו מנשק דפנות הסוכה ברוב התלהבות! וכתב ה'בני יששכר' זצ"ל ('אגרא דכלה', וירא. 'דרך פקודיך' כא), שהמחבבין מצוות בוראם, נוהגים לנשק המצה והמרור והארבע כוסות, להראות חשקם ותשוקתם בדבקות, ולעשות רצון בוראם בדבקות רוחא ברוחא, כי חיות הנה המצוות, עבור שנשפע עליהן רצון אלוקי, אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעשות את כל החוקים האלה.

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

כשאדם בא עם דרכון זה, הפקיד מתחיל 'לטרטר' אותו עם שאלות: "מה אתה מחפש פה?", "כמה זמן תהיה כאן?". אם נראה שהנוסע נראה קצת חשוד, הוא מעביר אותו לדרגים גבוהים יותר. אדם שיש לו דרכון מקומי, מתקבל מיד על ידי הפקיד בסבר פנים יפות. הפקיד לא חוקר ולא 'חופר'. רק שואל בחיוך: "מה שלומך אדוני?". ומחתיים לו את הדרכון בברכת "ברוך שובך לארצנו"...

רבי ברוך רוזנבלום שליט"א על הדרכים השונות לקבל את הבאים...

"אֲשֶׁר יֵיטֵב לָךְ וּלְכַנִּיף אַחֲרֶיךָ" (דברים ד, ט)

ולחיי העולם הבא

הגמרא (ברכות ט ע"א ועוד) שואלת: "איזהו בן העולם הבא?", ועונה על כך מספר תשובות. והרי כבר יודעים אנו את דברי המשנה: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא". מהי, אפוא, השאלה "איזהו?". אלא שאינו דומה 'חלק לעולם הבא' למדרגת 'בן עולם הבא'. לכל אדם מישראל יש חלק לעולם הבא. אם הוא שומר על חלקו ואינו מאבדו? - זו כבר שאלה נפרדת... "בן עולם הבא" הוא בעל דרגה גבוהה יותר, ולא כל אדם זוכה לכך. ישנה דרגה גבוהה עוד יותר, והיא: "מוזמן לחיי העולם הבא". התוספות מבארים ש"מוזמן לחיי העולם הבא" הוא אדם שמקבל, כביכול, הזמנה לבוא לגן עדן, ואינו רואה כלל פני גיהנום. הוא עובר ישירות מחיי העולם הזה לחיי העולם הבא.

בכמה מקומות מזכירה הגמרא אנשים שזכו לדרגה גבוהה זו, והיו מוזמנים לחיי העולם הבא.

פעם אחת, כשהגעתי לארצות הברית, שמעתי הסבר עם המחשה על ענין זה. התפללתי אז מנחה בבית כנסת בבורו פארק, ולאחר התפילה התקיים שיעור ב'עין יעקב'. לא הכרתי את מוסר השיעור, ולא הבנתי את תוכן השיעור, מאחר שהוא נמסר באנגלית - ואני לא יודע אנגלית.

שני דברים כן הצלחתי לקלוט מהשיעור - אמרו שם: "מוזמן לחיי העולם הבא" וגם "בן עולם הבא".

לאחר שהסתיים השיעור, ניגשתי למישהו שהיה שם, וביקשתי שיספר לי על מה דובר בשיעור.

וכך הוא הסביר לי: מי שנסע פעם לארצות הברית יודע, שבשעה שנכנסים למדינה, עוברים דרך משטרת הגבולות.

בנמל התעופה בודקים בהקפדה גדולה את כל הניירת של הנוסעים המגיעים מחו"ל, כדי לברר אם הכל תקין. הויזה צריכה להיות תקפה, וגם הדרכון. אבל לא די בזה, במטוס צריך הנוסע למלא טופס מיוחד: איפה תתאכסן בתקופת שהותך? לאיזה צורך הגעת? כמה כסף יש לך בתיק? ועד שאלות טורדניות מסוג זה... כאילו לא די ב'טרטורים' שעבר בארץ, עד שקיבל את הויזה...

מיד כאשר מגיעים, יש חלוקה ברורה: נוסע שיש לו פספורט ישראלי, הולך לצד אחד, ונוסע המחזיק פספורט אמריקני הולך לצד שני.

שאל הרב: "בשביל מה עושים את החלוקה הזאת? הרי בסוף [כמעט] כולם עוברים את הדלפק ונכנסים לארצות הברית, אם כן מה משנה החלוקה? מדוע מי שבא עם דרכון זר נכנס למקום אחד, ומי שבא עם דרכון מקומי

נכנס למקום אחר?" אמר הרב: "לי היה פעם דרכון זר, והיום יש לי דרכון מקומי, ולכן אני יכול לספר לכם מניסיון אישי: כשאדם בא עם דרכון זר, הפקיד מתחיל 'לטרטר' אותו עם סבב מחודש של שאלות. כל מה שהוא התייגע וכתב בטפסים - שוב שואלים אותו מחדש, בעל פה: 'מה אתה מחפש פה?', 'כמה זמן תהיה כאן?', 'מה תעשה פה?'".

אם נראה לפקיד שהנוסע נראה קצת חשוד, משום מה, הוא מעביר אותו לדרגים גבוהים יותר. אם הכל חלק, ואין שום ספקות ותהיות לגביו - מחתימים לו את הדרכון, ומרשים לו להיכנס פנימה.

אדם שיש לו דרכון מקומי, מתקבל מיד על ידי הפקיד בסבר פנים יפות. הפקיד לא חוקר ולא 'חופר'. רק שואל בנימוס ובחיוך: "מה שלומך אדוני? איך היה נופש? איפה ביקרת?...?", הוא מחתיים לו את הדרכון בברכת "ברוך שובך לארצנו", ונותן לו להיכנס. מה ההבדל, הרי שניהם נכנסים?

נכון, שניהם נכנסים, אבל תלוי איך נכנסים. האחד עובר דרך חתחתים מייגעת, בליווי פרפורי לב, שמא לא ימצא ראוי לזכות להיכנס. השני נכנס ללא שהיות, וזוכה להארת פנים וליחס מלבב לכל אורך הדרך.

הסביר הרב: "זה ההבדל. כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, כולם יגיעו לשם [למעט אלה שאיבדו את זכותם]. השאלה היא איך נכנסים. "אדם רגיל עובר דרך חתחתים וייסורים. הוא מתייסר בגיהנום ובשאר זיכוכים. מי שהוא בן עולם הבא - מקבלים אותו ללא יסורי גיהנום, ללא עיכובים. מקבלים אותו במאור פנים, שהרי הוא שייך לכאן. הוא בן המקום!"...

(מתוך 'הגדה של פסח - דורש טוב')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

שמע הרבי ואמר: "איזו דרך זו לצעוק בתפילה? והרי עומד אתה לפני המלך, ויש להתפלל בשקט ובמורא!" כשהגיעה שבת השתדל בכל כוחו לכלוא התלהבותו ולרסן רגשותיו, אבל בהגיעו לנשמת כל חי' נפרצו הסכרים, ושכח עולם ומלואו וצעק בכל כוחו. לאחר התפילה חלשה דעתו, שהפר צווי של הרבי, וחשש מהקפדתו...

לקט עובדות והנהגות בדרכי עבודת ה', מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מסטריקוב זי"ע

הרב חיים צבי שיינברג

יְאִתְחַנֵּן אֵל ד' בְּעַת הַהוּא (דברים ג', כ"ג)

רבינו זצ"ל היה רגיל לספר מעשה נפלא, ששמע מהרה"ח המפורסם רבי נחום יואל הלפרין ז"ל: מעשה בסוחר, חסיד קרלין, שנסע לרגל מסחרו לוינה, והוצרך לשבות שם. החליט שיתפלל בשבת בבית מדרשו של הרבי מטשורטקוב. ביום רביעי נכנס אל הקודש פנימה לקבל ברכת שלום, וביקש, הואיל ומנהג קרלין להתפלל בקול ובצעקה, שהרבי לא יקפיד אם כך ינהג. שמע הרבי והגיב בקפידה: "איזו דרך זו לצעוק בתפילה? והרי עומד אתה לפני המלך, ויש להתפלל בשקט ובמורא, כך מנהגנו, ואין לשנות!".

חשב החסיד בליבו: 'לא אוכל לבוא שם להתפלל'. אבל כשהגיעה שבת, ולא היה לו מקום אחר, הלך להתפלל שם, והשתדל בכל כוחו לכלוא התלהבותו ולרסן רגשותיו. אך בהגיעו לנשמת כל חי' נפרצו הסכרים, שכח עולם ומלואו וצעק בכל כוחו.

לאחר התפילה חלשה דעתו, שהפר צווי של הרבי, וחשש מהקפדתו, נכנס שוב אל הקודש פנימה, וביקש מחילה.

השתומם הרבי: "על מה ולמה? אדרבה! הצעקה - אחת מלשונות התפילה היא! וטובה התפילה בצעקה מתפילה קרה וקפואה..."

לא ידע החסיד נפשו מרוב תדהמה: "והלא הרבי אמר..."

חי"ך הרבי, וענה: "הלא תבין, כשבא יהודי ביום רביעי ומודיע מראש שבכוונתו לצעוק בשבת, חובתי להודיעו שאין זה מעיקר התפילה וצביונה, אבל כשעומד הוא בתפילה, ולבו עובר על גדותיו ונגדש בצעקה, אין נאה ומשובח הימנו!..."

חטוף ואכול - לתפוס עוד ועוד מצוות

רבינו זצ"ל היה מספר בהתפעלות, מעשה נפלא ששמע מבנו של בעל המעשה, רא"י שפירא ז"ל, מחסידי גור. אביו החסיד רבי רפאל יעקב שפירא ז"ל היה כהן, והסתופף בצילו של הרבי ר' העניך מאלכסנדר זי"ע, והרבי מאלכסנדר סיפר זאת בשולחנו בדרך עבודה ומוסר השכל, באמרו: "שמעתי זאת מפי כהן מיוחס".

וכך היה המעשה: ר' רפאל יעקב נכנס אל הרבי והניח 'פיתקא' על שולחנו. בפיתקא נכתבה בקשה ל'פרנסה טובה'. הרבי הגביה את עיניו מה'קוויטל', בהבעת חיוך על פניו: "רק בשבוע שעבר היית אצלי, וסיפרת לי כי זכית במכרז, בסכום אדיר של ארבעים אלף רובל, וא"כ מה פישרה של בקשה זו?"

נענה אותו חסיד ואמר: "אמת, זכיתי במכרז בסכום כה גדול, ואמנם הקרן שלי גדלה בהרבה, כי לפני שבוע היו נכסי שווים כך וכך, ועתה נוספו עליהם ארבעים אלף רובל, אבל מלבד זאת, הלא צריכים גם כסף בשביל פרוסת לחם לאכול..."

הרבי מאלכסנדר כשסיפר עובדה זו, הסביר לחסידי כי מחסיד זה יש ללמוד דרך בעבודת ה': "לפעמים תופסים מצוה גדולה ששווה רב ועצום, אך זה לא מספיק, הקרן אכן גדלה והולכת, אך צריכים לחטוף בכל יום עוד ועוד מצוות, כמו שצריכים לאכול לחם!"

מהותו של רבי

מעשה אותו היה רגיל לספר רבינו זצ"ל אודות זקנו הגדול, כ"ק מרן אדמו"ר הזקן מסטריקוב זי"ע: "בעת שהותו של זקני בירושלים, היה יוצא ונכנס אצלו חסיד שעלה מפולין לארה"ק בשנים ההן. באחד הימים פונה אליו ידידו מהבנין ממול ושואלו: 'יסביר לי ידידי, מתי מספיק הרבי ללמוד? הלא כל היום אני רואה שבאים ויוצאים מאצלך?' הלה נצר את התמיהה בליבו, וכשנכנס פעם אל זקני החליט לספר לו זאת. בשמעו את התמיהה

פנה אליו זקני ושאלו: 'וכי ענית לו תשובה על זה?' - 'לא עניתי מאומה', השיב. אז פתח זקני ואמר לו: 'היית צריך להשיבו (רבינו זצ"ל בספרו מעשה זה, היה מדגיש כי זקנו דיבר בכללות מענין 'רבי', אך המובן מזה היה על אופן הנהגתו שלו בעצמו), ש'רבי' הוא זה שבכל תנועה שעושה, הוא מחשב את כל דקדוקי ההלכה ופרטי הדינים בזה, למשל כשמתחיל את עבודת היום, מתחילה מעביר במחשבתו את הלכות השכמת הבוקר, סדר הברכות והלכות בית הכסא, וכך הלאה כשמגיע לביהכ"נ ורוצה להתעטף בציצית ולהניח תפילין, אח"כ יש כל מיני הלכות בפסוקי דזמרה - היכן מותר או אסור להפסיק, לאחמ"כ יש דיני ק"ש וברכותיה, שמו"ע וחזרת הש"ץ, שם יש כל מיני ספיקות - אם שכח מתי צריך לחזור, אחרי התפילה כשנוטלים ידיים לפת שחרית, הרי יש את הלכות נטילת ידיים, ובהלכות ברכת הנהנין ישנן הרבה הגדרות קשות (כלשונו של רבינו זצ"ל), ואחרי כל זה באים יהודים ונכנסים לשאול עצות, וזה כבר החלק הכי קשה בהלכות שבין אדם לחברו, זה כבר נוגע לחלק חו"מ, להשיאו עצה הוגנת, ולהיזהר מהלאו ד'לפני עוור לא תתן מכשול'... אמור נא לי אתה', סיים זקני, 'האם זה אינו נקרא לימוד?'..."

תפקידו של מנהיג - נושא בכל עת

סיפר רבינו זצ"ל ששמע מהרה"ח המופ' רבי משה שרייבר ז"ל: אל ביתו של מרן החזו"א זצ"ל נכנס בעיו"כ יהודי אמיד, שעסק לפרנסתו במקצוע היהלומים. הלה ביקש את ברכת החזו"א לקראת השנה החדשה. החזו"א עיכבו זמן מה, והחל מתעניין איך מצב הפרנסה בביתו, וכן הלאה עוד פרטים ושאלות, אותו יהודי התפלא ושאל את החזו"א בדרך ארץ, האם עכשיו הוא הזמן המתאים להתעניין בדברים פשוטים אלו. ענה לו החזו"א: "זה תפקידי בעיו"כ, להתעניין ולשמוע מיהודי איך מצב הפרנסה שלו..."

רבינו זצ"ל היה מקיים סיפור זה הלכה למעשה. כל משחרי פניו זוכרים היטב, איך היה מקבל את כל הנכנסים אליו בעיו"כ, מתעניין במצבם הרוחני והגשמי, מאחל להם בלבביות ומאור פנים שנה טובה ומבורכת. והוי עובדא פעם בת"ח מיקירי אנ"ש, שנכנס אליו בעיו"כ והגיש לו קוויטל כנהוג. כשקרא רבינו את הפתקא, שאלו בקול: "ולפרנסה אינך צריך?" רק אז נזכר האיש ששכח לכתוב בקשה על פרנסה, ובאותה שנה היתה לו דחקות גדולה בפרנסה. מיד נענה הלה: "בודאי שאני צריך פרנסה". רבינו זצ"ל הושיט לו את ידו ואיחל לו במאור פנים: "פרנסה ברווח". והעיד הלה שבשנה ההיא הצליח באיזה עסק למעלה מן המשוער, וראה שברכת רבינו זצ"ל עשתה פרי.

כמו"כ סיפר אברך אחד מאנ"ש, שנסע פעם עם רבינו זצ"ל בערב ר"ה לבקר חולה בבית החולים. כשנכנסו לביה"ח, תיכף נכנס רבינו זצ"ל בעובי הקורה

שדה שיבולים אחד, כלב גרמני אימתני, מעיל קרוז ושבת אחת שהצילה מהגרמנים והכלבים

הנחת המפה הלבנה על שולחן השבת לפני חצות יום ששי, היא סגולה בדוקה ומנוסה להבריא את הלחץ והאווירה העכורה מבתי ישראל...

פועלים לשומרה בצורה מושלמת. לפעמים אנו נתקלים בשאלות מעשיות כמו ברירת עצמות דגים, הכנת כוס הקפה, פתיחת אריזות ועוד - כמה כדאי להיזהר בכל פרט, לעשות רק מה שמותר ולא להתבייש לשאול, ללמוד את ההלכות כדי שלא לטעות, ולהקפיד על קיומן המיטבי. כי ככל שנשמור את השבת, כך השבת תשמור עלינו. ככל שנתייחס למתנת השבת כברכה ומתנה שאנו זיהרים בכבודה - כך השבת תעניק לנו מתנות של ברכה, של שפע, של ישועות, של שמחה. אה, שבת קודש, נפשי חולת האבתך!

נדודי נערה גלמודה...

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, כשכוחות הרשע השטניים של גרמניה הנאצית העלו בדם ואש את יבשת אירופה, מנסים לכלות כל שם ושארית לעם היהודי. לקראת סוף שנת תש"א, פלשו הכוחות הגרמנים לשטחי ברית המועצות, והעלו באבק מלחמה את ליטא הקטנה.

האכזריות הנאצית הידועה לשימצה חברה לשנאת ישראל התהומית שפעפה בליבם של הגויים הליטאים, שמצאו להם סייענים מרושעים במיוחד להגשמת השאיפה המשותפת. באותם ימים, נרצחו ונטבחו מאות יהודים בעיר טלז שהיתה עיר מחוז בצפון מערב ליטא, והיתר רוכזו בתוך גטו צפוף ומחניק, נטול תנאי מחיה אנושיים בסיסיים.

בין מאות היהודים שהצטופפו בגטו, נמנתה גם נערה צעירה אחת, שנשאה את שם המשפחה 'בקרמן'. כשהחליטו הגרמנים להעלות באש את הגטו על יושביו, ולחסל את מאות היהודים ששכנו בו, הצליחה להימלט ברגע האחרון מן הגטו הבורע. כבת 16 בלבד היתה, כשנמלטה בריצה מהעיר טלז, וחיפשה מקום להניח בו כף רגלה בכפרים הסמוכים. מהר מאוד גילתה, כי הכפריים המקומיים שונאים יהודים ומסרבים לארחה, מה עוד שהשלטון הגרמני אסר זאת בכל תוקף ואיים בעונש מוות...

למרות זאת, הצליחה הנערה להתגלגל מבית לבית, מזדהה כפליטה ליטאית גולה ואומללה שאיבדה את דרכה, המבקשת מזון ומחסה. היא כמובן לא גילתה את היותה בת ישראל כשרה, ונאלצה להתחכם שוב ושוב, כדי שלא לעבור על איסורי תורה בשהותה בין הנוכרים. שלוש שנים נמשכה הבריחה האמיצה הזו, במהלכה עברה בין עשרות בתים של גויים שדרשו ממנה עמל כפיים בתמורה למזון בסיסי, עד שעברה לבית הבא...

כשהיתה בת 19, הגיעה לכפר קטן, והתקבלה בזרועות פתוחות בבית משפחה נוכרית, שחפצה להשתמש בשירותיה הטובים, בתמורה לאירוח ביתי מלא ותנאי חיים נוחים, להם לא זכתה שנים ארוכות. בני המשפחה היו מודעים לסכנת אירוחה - שכן כבר נודע כי היא יהודיה, ולכן החביאו אותה בשעות היום בארונות הבית, ובחורים מיוחדים ברצפת הבית שכוסו

המשך בעמוד הבא <<<

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"שמור את יום השבת לקדשו" (דברים ה, י"א)

בראש רשימת המתנות האהובות ביותר שקיבלנו מבורא עולם, עומדת המתנה הקסומה ויקרת הערך, בעלת הילת ההוד הרוחנית ביותר העטופה גם בתענוג אישי צרוף: מתנת יום השבת. כפי המבואר בעשרת הדברות בפרשת השבוע, קיבלנו מתנה לשמור את יום השבת, כך שאחת לשבוע, עוצר העולם משאונו ואנשים מדאגותיהם, דלתות העסקים נסגרות וגם המשרדים ננעלים, בבוא יום השבת. ניחוות השבת מלווים אותנו מילדותנו, מעלים בנו זכרונות מעוררי געגוע. זמירות השבת מעלות בנו צלילים של הדר, ובלב הולכת ומתפשטת התחושה של מנוחת אהבה ונדבה, יממה של עונג רוחני נשגב, תענוג לגוף, שמחה לכל נשמה יהודית. מהרגע בו שוקעת החמה בצאת השבת האחרונה, אנו סופרים את הימים והלילות, הדקות והשעות, מתי נוכל לשורר שוב ברגש רב: 'לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה!'

יום השבת מכונה 'מעין עולם הבא', ולא בכדי. אין יהודי שלא חש בכך, אין לב שלא מרגיש זאת. ביום השבת אנו כמו נכנסים לתוך ענן צחור וקטיפתי, מלטף ומרומם, חוסים בצילו של אבא שבשמים, שנתן לנו מתנה טובה במיוחד ושבת שמה. דאגות העולם נזנחות לאחור, כל מלאכתנו כבר עשויה, יש לנו רגעי הוד להתרפק על אבא שבשמים, שעות מרוממות להתרגש עם החיבור לאבינו האהוב, יממה מתוקה של התענגות שלא ניתן לתארה... יום השבת, מוביל אותנו בתוך מסלול רוחני מענג במיוחד. אנו יוצאים לדרך בתפילת קבלת שבת משמחה, מתרוממים טפח וטפחיים בתפילת ערבית, ואז זוכים ליטול את גביע הקידוש, ולהתרגש עם כל מילה המשתפכת מהלב: 'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו, ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו... אחרי סעודת התעלות בשירה וזמרה ומנוחת שבת ראויה, נשוב לשאת ליבנו אל על בתפילת 'נשמת' המתפרצת ובוקעת מקירות הלב, בהודאה עמוקה כי 'אין אנחנו מספיקים להודות'.

ביום השבת, אנו זוכים להיטען בעולם רוחני עשיר ובאנרגיות גבוהות, מקבלים כוחות לאתגרי ימי השבוע. אך לא רק במישור הרוחני אלא גם במישור הגשמי: רבי שמעון בר יוחאי חושף בזוהר הקדוש, סוד שכדאי להתבונן בו: 'כל ברכאן דלעילא ותתא - ביומא שביעאה תליין' - כל הברכות וההשפעות ניתנות ומושפעות ומוענקות ביום השבת. זה נראה כאילו העולם עוצר - אך דווקא ביממה הזו נקבע עד כמה הוא יתקדם, איך יעבור עלינו השבוע הקרוב, האם נזכה בשבוע מבורך.

יום השבת, למעשה, הוא כעין 'מגה סגולה'. זו סגולה הכוללת את הברכות כולן. יהודי מתקשה בפרנסה? - תתחבר לשבת ותראה ישועות! יש בעיות בריאות? - שמירת שבת תוכיח נפלאות! משהו לא מצליח עם הילדים? - שמירת שבת יכולה לשנות את התמונה, כי היא מקור הברכה, ממנה נובע מעיין ההשפעה, ממנה מגיעות כל הברכות כולן!

בשבת הקרובה נקרא את הפטרת 'נחמו נחמו עמי', ננסה להתנחם על הכאב הצורב שחווינו השבוע, בציון יום חורבן בית המקדש, שהגיע גם הוא, כפי שחז"ל מגלים, בשל חוסר בשמירת השבת. כי החיבור עם השבת, שמירת השבת, הקשר עם השבת - משדרג את מעמדנו, גורם לנו להיות רוחניים יותר וגם מעטר לראשנו כתר של ישועות והצלחות!

כולנו כה אוהבים את יום השבת ומחוברים אליו, נושאים בגאון את כתר 'שומרי השבת'. אך תמיד נוכל לשפר, להתחבר יותר, לדקדק יותר, לוודא כי איננו נכשלים חלילה, ללמוד את ההלכות על בורין, ולהישמר ולהיזהר כי איננו טועים או נכשלים, ושומרים על השבת בהקפדה היתרה הדרושה, כפי ששומרים על מתנה כזו יקרת ערך, על יהלום נדיר ואהוב. השבת שומרת עלינו, באותה מידה שאנו נזהרים בשמירתה, חרדים לכבודה,

מבין השיבולים, עלתה זמרתה של נערה יהודיה צעירה, שהניחה להתרגשות השבתית לכבוש את כל כולה. היא שוררה ברגש רב, מזמרת בהודאה עמוקה, חווה את רגעי ההתרפקות על התענוג השבתי העילאי. "גם בשמחה ובצהלה! בואי כלה!" - קראה בהתלהבות, נושאת עיניה לשמים...

לפתע, כמו מתוך חלום, שמעה מישהי קוראת בשמה. הקול הלך והתקרב ואז חזר והתרחק, נראה כי מישהו רץ ומתרוצץ, מחפש אחריה, שואל עוברים ושבים אם ראו מישהי הדומה לה. שוב ושוב נשמעו הקריאות הקוראות

לפתע, שמעה מישהי קוראת בשמה. נראה כי מישהו רץ ומתרוצץ, מחפש אחריה, שואל עוברים ושבים אם ראו מישהי הדומה לה...

בשמה, והיא החליטה לחלץ את עצמותיה הדואבות מבין השיחים, ולבדוק מי מחפש אותה.

להפתעתה לא היה גבול, היתה זו בעלת הבית, שהתרוצצה כאחוזת טירוף בין שבילי הכפר, מחפשת אחריה במרץ, קוראת בשמה בזעקות שבר. מיד כשראתה אותה, התנפלה עליה המארכת בחיבוק חם, והתנצלה מעומק הלב. "אין לך מושג מה קרה", אמרה בנשימה טרופה, "ראיתי בעיניים כמה גדול הכח של השבת שלך" - - -

לנוכח דברים כאלה מפיה של גויה נוכריה, עשתה הנערה אוזניה כאפרכסת. הן שבו בהילוך מהיר אל הבית ממנו נזרקה אך לפני כמה שעות, שם הושיבה אותה המארכת, ביקשה ממנה להירגע, והחלה לספר מה קרה מיד כשעזבה את הבית:

"דקות ספורות אחרי שעזבת", אמרה, "לפתע נשמעו בדלת הלמות פטישים,

דפיקות חזקות ומרושעות, שמאחוריהן עמדו נאצים גרמנים שפלים. מיד כשפתחתי, הם פרצו פנימה מלווים בכלבי גישוש אימתניים, הביטו בי בבוז וקראו לעברי: 'וכי מה חשבת? שלא נדע שאת מחביאה כאן יהודים? היכן הם? היכן הם? בוא נמצא אותם ונירה בהם, וגם איתך נבוא חשבון!' - שאגו לעברי. נתקפתי פחד מהחייילים, ידעתי שהם יודעים את האמת וכנראה מישהו הלשין עליי. אבל הייתי רגועה, כי ידעתי שאינך כאן. הם הפכו את הבית בחיפושם, עברו ארון אחרי ארון, וגם דקרו את השיחים בסכינים ארוכות ומחודדות, כדי שאם תהיי מתחתיהם - תצעקי מכאבים וימצאו אותך...

"אחרי דקות חיפוש ארוכות, משלא מצאו דבר, הם התנצלו בחטף ועזבו את הבית. נותרתי המומה, מול בית הפוך, ואינני מעכלת את הנס שקרה לי - הן לו היית נכנעת לדרישותיי ומוותרת על השבת שלך, היית נרצחת בידיהם האכזריות, וגם אני לא היית נשארת בחיים! איזה כוחות נפלאים יש לכם היהודים, שבדיק ברגע הנוכח יש לכם משהו שמגן עליכם!" סיימה המארכת בהתפעלות...

הנערה האזינה ברוב קשב, ורק עתה הבינה כי העמידה על שמירת השבת, הותירה לה את נפשה לשלל. בהתרגשות אין קץ קראה ואמרה: 'יום השבת הוא מתנה, יום השבת הוא השמירה הטובה ביותר. לעולם לא תביני מהו יום השבת בשביל יהודים, ואף אני לא ידעתי כמה גדול כוחה לשמור, להגן, להציל...'.

לו הייתי נכנעת לך - כי אז כבר לא הייתי עכשיו בין החיים! העקשנות לשמור שבת, ההקפדה היתירה לא להיכנע לאימים ולהפחדות ולהישאר יהודיה שומרת שבת בתכלית, הגנו עליי, הצילו את חיי! - קראה ברגש רב, ויצאה בריקוד סוחף 'ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג'...

את הסיפור המטלטל, סיפרה הגב' בקרמן תחי' לאוי"ט בעצמה, והוא מובא בספרה 'מסילות בלבבם', המתאר את מסע טלטוליה בימי השואה האימה. סיפורה המסעיר מחדיר את המסר, מפנים אל תוך הלב: השבת ניתנה לנו כמתנה, אך יותר ממה שהיה שומר על השבת - השבת שומרת עליו. כמה כדאי לנו להיזהר ולהישמר בשמירת השבת כהלכתה, כמה השבת פועלת למעננו, דואגת לנו, מאירה לנו ומעניקה לנו!

כשאנו עומדים בפני שאלה הלכתית או ספק וניסיון, הבה נעמיד לנגד עינינו את סיפורה של הנערה הזו, שהקריבה את המעט שהיה לה, את בית האירוח היחיד בעולמה, והסכימה להסתכן כדי לשמור שבת כהלכתה. לפחות כמוה, גם שמירת השבת שלנו צריכה להיות מוקפדת, מדוקדקת, ללא פשרות וללא 'בערך'. לא נעשה כל פעולה בלי לוודא שהיא מותרת לכתחילה, לא נפסוק כל הלכה בלי לוודא שאנו יודעים אותה על בוריה!

בשטיחים, ורק בלילה, הורדו הוילונות ונאטמו התריסים, ואז יכלה לצאת ולשרת את בני המשפחה...

אחת המשימות שהוטלו עליה מדי ערב, היתה לתפור ולסרוג, לפי הספק קבוע. תיקון בגדי בני הבית שנקרעו, סריגת סוודרים מחממים או כפפות נוחות, יצירת מעילים טובים ומגינים מהחורף הרוסי הקר. מדי ערב היתה עובדת על תיקוני התפירה והסריגה, וזוכה באירוח נאות ונוח, במיטב התנאים האפשריים...

אך על דבר אחד לא הסכימה לוותר: על הזכות לנוח ביום השבת, תוך שמירת שבת מלאה ללא פשרות. וכיון שעיקר שעות עבודתה היו בלילה, הצליחה ליזום תחבולה גאונית: ביום חמישי בלילה, היתה תופרת וסורגת את מלוא ההספק גם עבור ליל המחר - ליל שבת. בליל שבת אין כל בעיה לשמש כשמרטפית או לספר סיפורים, ואחרי שבני הבית הלכו לישון - בשעות המיועדות לתפירה, לא עשתה דבר. בשעת בוקר הציגה את ההספק הכפול מליל ששי, כך שלא נודעה התחבולה...

זה לא היה קל, הרי היא בת 19 בלבד, עזובה וגלמודה, בעיצומה של מלחמה. ובכל זאת, היא אינה יכולה לוותר על שמירת שבת. שמירת השבת היתה עבורה הזדמנות להתחבר שוב, ולהתרפק על הקשר עתיק היומין עם העם היהודי ואבינו שבשמים, גם בסביבה נוכרית לחלוטין...

הצלה מהגרמנים והכלבים...

היה זה ביום שבתי אחד, בשעת בוקר. הנערה מתחבאת תחת אחד השטיחים כמדי יום, ואז נזכרה בעלת הבית - הגויה המארכת, כי עליה לצאת לסיבוב בשוק אך מעילה נקרע, ואין לה מעיל אחר. בלית ברירה הגיפה את התריסים באמצע היום, הרימה את השטיח - מתחתיו הוחבאה הנערה, וביקשה ממנה לצאת.

"הנה המעיל שלי", לחשה בקצרה, "אני צריכה לצאת, והשרוול נקרע. אני יודעת שזה מסוכן להוציא אותך ביום, אבל אין לי ברירה... הזדרזי לתפור את השרוול הקרוע, כי עליי להזדרז לצאת!" - פקדה עליה ביבושת. אך תגובת הנערה הפתיעה אותה - - -

"א...א...א..." גמגמה, "אני ממש מתנצלת, אבל אינני יכולה. אני נורא עייפה, אולי אעשה זאת הערב?" - שאלה בתחנון משהו. "לא בא בחשבון, אני חייבת לצאת ואני צריכה מעיל. תתפרי אותו עכשיו!" קבעה הגברת בשנית.

הנערה משכה בכתפיה, אך לא נכנעה. "אני לא יכולה, כואבת לי היד מאמש. זה בלתי אפשרי, ממש. אולי תקחי מעיל אחר וזהו? אני אתפור את זה בערב, מבטיחה!" - אמרה הנערה, מנסה לשכנע, אך לשווא. "בלתי אפשרי! חבל על הויכוח! כל רגע שאת בחוץ, מסכן את חיי שתינו, ובכל זאת הוריתי לך לצאת, כי זה נורא דחוף לי. מה זה כל התירוצים האלו עכשיו?"

"טוב, אומר את האמת", גמגמה הנערה בפנים סמוקות, "הרי אתם יודעים שאני יהודיה, ואינני עובדת היום כי זהו יום השבת. עד עתה הייתי עובדת כפול ביום חמישי בלילה, כדי להספיק גם את ההספק של ליל שבת. אבל לעבוד בשבת? לא בא בחשבון!" אמרה בעקשנות, תוך גבורה יהודית נועזת... "שבת? ממת? מה פתאום?! - שאגה המארכת בכעס. "תירוצים את מחפשת, החלטת להתעצל, תתפרי או שאני זורקת אותך מהבית, כאן ועכשיו!" להפתעתה, נתקלה בתגובה עקשנית, בלתי מתפשרת. בנימוס אך תוך עמידה על העקרונות, באופן עדין אך אמיץ במיוחד, עמדה הנערה על סירובה לעבוד בשבת. לנוכח זאת, חמתה של המארכת בערה בה, והיא החלה צועקת עליה בחרי אף: "אז תלכי מכאן עכשיו, הרגע. אי אפשר לסמוך עלייך, אינני יכולה להחזיקך בבית אפילו לעוד רגע אחד. תעופי מפה עכשיו!" והחלה דוחפת את הנערה האומללה מביתה, מלווה אותה בכינויי גנאי לרוב...

הנערה יצאה את הבית, רק בגדה לעורה, חסרת כל. נטולת משפחה, נטולת כסף, בודדה בעולמה שנזרקה גם מהבית בו התארכה, כדי לזכות לשמור את השבת כהלכתה. היא צעדה בשבילים שמסביב לכפר תוך מחשבות נוגות על עתידה, אך פניה האירו, עיניה ברקו משמחה על שזכתה לקדש את יום השבת, גם תוך מסירות והקרבה בלתי ניתנות לתיאור.

בין השבילים, גילתה שדה חיטה, עמוס שיבולים זקופות קומה שטרם נקצרו. היא נכנסה למעבה השדה, כופפה אלומת שיבולים, והתיישבה לנוח במקום מרוחק משאון הכפר, במקום מסתור בו איש לא ימצאנה. הרוח נשבה במשב רוח נעים, מזג האוויר היה מושלם, ומחשבותיה הפליגו בגעגועים לשבתות נלהבות ומרגשות...

בתוך כמה רגעים, כמו שכחה ממצבה הבעייתית, מהסיכון הכרוך בחייה כעת. ליבה התעלה, נשמתה התרוממה, והיא החלה לשורר את תפילת קבלת שבת מתוך הזכרון, נישאת ברגש על כנפי המילים "לכה דודי לקראת כלה". כבר שנים שלא היתה משוחררת ורשאית לחוות את התענוג של יום השבת, ועתה ניתנה לה ההזדמנות...

אם 'בין הזמנים' טוב, אז הימים הנוראים הבאים אחריהם - יהיו מצויינים, בעזרת ה'...

האם מותר לבקר בגנים הבהאיים בחיפה ובעכו? ומה לגבי יציאה לחו"ל לצורך טיול?

אך לא. לאחר נישואי התגוררתי מספר שנים בחיפה, ומבירור (בכתב ובעל פה) שערכתי אז עם אנשי כת הבהאים בחיפה, עיקרי אמונתם ודתם היא, שיש בורא לעולם והוא ברא לבדו את כל הנבראים. שמעתי מהם את עיקרי דתם וכו' וכו', ואין בדבריהם עבודה זרה, כי אם דברי הבל. אמנם הבהאים מייחסים חשיבות לפאר והדר, יופי, היגינה ואסתטיקה, אך זהו לא מעיקרי דתם. דברים אלו אומתו על ידי תלמידי חכמים, שעסקו בשעתו בסוגיה זו. אם כי יש לקחת את סיפורי דברי אנשי הכת בערבון מוגבל, וד"ל. במרכז הגנים החיפאים ישנו מבנה מפואר והדור, שרבים רואים בו בטעות 'מקדש' לאמונתם. אך לא, מדובר במבנה הקבר של מנהיגם ולא 'מקדש'. (אם כי ישנם מהם שגם מתפללים במקום).

רבני הצפון, שנשאלו פעמים רבות האם ניתן ליהודים לסייר ב'גנים התלויים', חקרו את הנושא והגיעו למסקנה שאין זה מקום עבודה זרה מוצהר. הרבנים שטחו בשעתו את כל הנתונים לפני רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, ורבינו זי"ע הורה, שלמרות שמעיקר הדין מותר להיכנס ל'גני הבהאים', מ"מ לא ראוי ליהודי שומר תורה, ובפרט לבני תורה, להיכנס למקומות שכאלה, של בני דת לא לנו. דברים דומים נכתבו גם בשו"ת 'דבר דוד' (ח"א סימן כ) ובס' 'מנחת אמת' (פ"י כ"ה).

בהזדמנות זו נזכיר שאין להיכנס לכנסיות ומזורים, שבעבר שימשו כבתי כנסת, כמו בשרידי בית הכנסת 'תפלת השל"ה' בטבריה, שנבנתה עליו כנסייה, וגם במקומות שונים בנצרת, גוש חלב ועוד (אם כי בחלק מהמקומות הללו מסוכן כיום להיכנס, בגלל הימצאותם בתוככי אוכלוסיה עוינת). כשרואים בית כנסת עתיק שנחרב בעבר ונבנה מחדש, כמו בית הכנסת 'תפארת ישראל' ובית כנסת 'החורבה' בירושלים, במירון ובית שאן, בית שערים ובית אלפא, מברכים בלא שם ומלכות: "ברוך מציב גבול אלמנה" (שו"ע רכד, יא ומשנ"ב שם).

יציאה לחו"ל

אחד הפולמוסים הנודעים בספרי ההלכה הוא, האם ניתן לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לצרכי תיור וטיול, כאשר היציאה היא עראית להפליא, לצורך מספר ימים בלבד. והאם יש הבדל בין יציאה למקומות שסביב לא"י. הנושא קשור לשאלה האם מותר לצאת מהארץ לצורך שהיה קצרה בת מספר ימים, על מנת לשוב במהרה לא"י, והיא נוגעת לשאלה היסודית האם איסור היציאה מארצנו הקדושה לחו"ל, נאסרה משום 'קדושת ארץ ישראל' או משום 'ביטול המצוות התלויות בארץ'.

מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אוסר בחריפות לצאת לטיולי חו"ל, והוא מסתמך על דברי ה'ביאור הלכה' בהלכות חול המועד העוסקים בענין. ישנה 'תשובה' של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל בשו"ת 'שבט הלוי', המתיר לצאת לאילת ואופירה, למרות שמדובר במקום מחוץ לא"י, כדי 'לראות את פלאי הבריאה של יוצרנו ברוך הוא'. הנושא ארוך ומורכב ולא ניכנס אליו כעת. הטוב ביותר הוא שכל אחד יעשה שאלת חכם בנושא.

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

בחיפה ובעכו ישנם גני פאר, השייכים ל'כת הבהאית'. בחיפה ישנו גן מפואר של בני הכת, הנקרא 'הגנים התלויים'. הגנים נבחרו ברשימת אתרי המורשת העולמיים של אונסק"ו, ורבים רוצים לדעת: האם מותר להיכנס ולטייל בגנים אלו? למדנו במסכת עבודה זרה (טז, ב): "הרחק מעליך זו מינות". והקשו התוספות, שהרי מצינו שכמה אמוראים ביקרו בבית אבידן. תירצו התוספות שהיה זה בכדי להתווכח עם עובדי העבודה זרה ולא היה זה מקום מינות של ממש, אלא מקום שנועד לויכוחים בעניני אמונה. הרמב"ם (בפירושו המשניות ע"ז פ"א) כתב שאסור לנו לבקר בבית עבודה זרה, ואין לראותו. בהלכותיו כתב הרמב"ם (מאכלות אסורות ספ"א), שהנוצרים הינם עובדי ע"ז, וממילא דין כנסייתם כדין בית עבודה זרה לכל דבר, ובברכ"י (קמ"ט ב' בהג"ה) כתב שאסור להכנס לחצר עבודה זרה, אפילו כדי לשוחח עם אחד מהם, (וראו בשולחן ערוך יו"ד ק"נ). והאריכו הפוסקים בגודל איסור חמור זה, של כניסה לכנסיית נוצרים. ומובא בספר חסידים (תל"ה): "מעשה ביהודי שהלך בחצר בית הע"ז ושמע בת קול מכרות: 'ואותי השלכת מאחורי גבך' והיה מתענה כל ימיו". (וראו בשו"ת אגר"מ יו"ד ג' קע"ט אות ו' ובס' שלהי דקייטא ס"י כה בהרחבה).

לגבי מסגד המוסלמים, כתב בשו"ת 'אבני ישפה' (ח"א, קג) שמותר להכנס לשם, לאור דברי הגאון רבי אלעזר יצחק זצ"ל בשו"ת 'חוט המשולש' (סי' כח) שמותר מצד הדין לבנות בית תפילה למוסלמים, מפני שעיקר ההתאספות שם היא לעבודתם, וזה לא נחשב משמשי ע"ז שכתב השו"ע (יו"ד קמג, ב) שאסור לבנות עם העכו"ם כיפה שמעמידים בה ע"ז, משום ששם עבדו עבודה זרה, אך בית תפילה המוסלמים, המאמינים בבורא העולם, אינו מיועד לעבודה זרה, והו"ד ב'דרכי תשובה' (קמג, ח). ונלמד מדבריו שאם מותר לבנות מסגדי מוסלמים, כל שכן שמותר להיכנס לתוכם. וכתב שכך הסכים עימו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל. ועי' שו"ת 'ציץ אליעזר' (חי"ד צ"א) שכתב שאסור להיכנס למסגד, עיי"ש. ורבנו בעל ה'קהילות יעקב' זצוק"ל חשש אפילו להיכנס לחלקים ממערת המכפלה, המשמשים כיום, לדאבון לב, מסגד מוסלמי. רבנו הסטייפלר זצוק"ל, כמובא ב'אורחות רבנו', אמר, שלמרות שמדברי שו"ת 'חוט המשולש' עולה שאין למסגד מוסלמי דין של 'בית עבודה זרה', אך מוטב להתפלל מחוץ למערת המכפלה, במקום שהתפללו בו דורות של יהודים, במדרגות החיצוניות.

ביום היארצית של רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל בשנה שעברה, עלה חתנו מרן הגר"ח שליט"א להתפלל על ציונו, ולאחר מכן נסע להתפלל בכותל המערבי ובמערת המכפלה. מרן שליט"א נכנס להתפלל בתוך אולמות המערה. בשנה שעברה שאלתי את רבינו שליט"א (באמצעות ידידי, נכדו הרה"ג רבי יעקב קניבסקי שליט"א) לפשר הדבר, ומרן שליט"א השיב: "אבא לא נכנס, כי חשש. אך הוא אמר לי שאני עצמי אכנס להתפלל בפנים".

בחיפה ישנם גנים מרהיבים ביופיים, שהוקמו במשך שנים רבות, ובהקמתם הושקעו עשרות מיליוני דולרים. הגן משמש כאתר סיור עולמי, ורבים, גם מקרב מחנה שלומי אמוני ישראל, מבקרים בו בטעות. בעוד שתושביה החרדיים של חיפה לא נכנסו מעולם לגנים אלו, הרי שדווקא ציבור שמגיע מאזור המרכז - מסייר במקום, מחוסר ידיעה ומשגגה.

הבהאים הם דת, שמקורה באיסלאם השיעי, אך הם אינם שייכים כיום לאיסלאם. הריכוז הגבוה ביותר של הבהאים נמצא באסיה (3.6 מיליון), אפריקה (1.8 מיליון) ואמריקה הלטינית (900.000). קהילה הבהאית הגדולה ביותר, על פי הערכות שונות, ממוקמת בהודו ומונה 2.2 מיליון בהאים. הבאה אחריה היא איראן, עם קהילה המונה 350.000 בהאים וארצות הברית, עם 150.000 איש. במדינות אחרות בעולם, המספרים משתנים ממדינה למדינה. במשך שנים רבות סברו בחיפה שהבהאים סוגדים בעיקר ליופי ולאסתטיקה, ולכן יהודי חיפה והצפון נמנעו להיכנס ל'גנים התלויים', כאשר הם חשודים על עבודה זרה בעצם הסגידה לגנים היפים.

עם שקיעת החמה ובמקום ובמניין לא מכובד, בו קשה לכוון. הנמצא בים ואין לו מניין, עליו ללכת להתפלל בציבור ולטרוח על כך עד מרחק הליכה של 18 דקות, כפי שנפסק בשולחן ערוך. וכתב ה"ביאור הלכה" שכשיכול לנסוע לתפילה במניין, מחשיבים את ה- 18 דקות לזמן של נסיעה ולא של הליכה.

הים מועיל לבריאות הגוף ובריאות הנפש. סיפר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: "נכנסתי לרבינו החזון איש, ואמרתי לו שקשה לי כעת להתרכז בלימוד.

הייתי לומד עם ראש הישיבה הגר"ש רוזובסקי זצ"ל עד שעת לילה מאוחרת, והייתי מגיע לתפילות בשיבה. נחלשתי מאד, ראשי היה כבד עלי והתקשיתי להתרכז בלימוד. אמר לי החזון איש: 'צריך לנסוע כל יום לים. בשעה שש בבוקר אין אף אחד בים, אין פריצות, אז תיסע לים של תל-אביב...'

"החזון איש המשיך ואמר: 'בשביל הבריאות מספיק לשהות במים עשר דקות, ושאר הזמן זה סתם תענוגות בעלמא. תיכנס למים כל הגוף עד הצוואר והראש יהיה מחוץ למים, במשך עשר דקות וזהו... והוסיף החזון איש ואמר: 'מותר לך, באופן אישי, לנסוע לים גם בתשעת הימים, כי אין זו רחיצת תענוג למי שצריך. להתרחץ לא בים - אסור, אבל בים זה יותר קל, כי עושים זאת בשביל הבריאות...'"

האדם אינו מלאך. קשה להיות קשוב, עמקן, חושב ודרוך כל הזמן. לחץ החיים נותן את אותותיו, וצריך לנוח ולאגור כוחות ולא כדאי לזלזל בעניין. "מכתב הגיעני" - כותב מרן החזון איש זצוק"ל - "דע לך יקירי, שאין כאן לא חטא ולא אשמה, רק מחוקי הטבע להתעייף. ואין ראוי לזלזל בחוקי הטבע, כי מה שאנו קוראים 'טבע', המכוון בזה רצון היותר מתמיד של המהווה כל ההוויות יתברך".

אין ספק שהגוף והמוח דורשים לנוח מעט, להינפש, להירגע, אולי גם להחליף אוויר ואווירה. אך מה מוצב במרכז? מה עיקר ומה טפל? מהי המטרה ומהו רק אמצעי להשגת המטרה?

חז"ל מספרים במדרש רבה, שכל העופות נחים בשעת יגיעתם על גבי סלע או אילן, "אבל היונה בשעה שהיא פורחת ויגיעה, קופצת באחד מאגפיה". וישראל, אמרו חז"ל, נמשלים ליונה.

בעוד שהעופות פורשים למנוחה מוחלטת בשעת הצורך, ומפסיקים לחלוטין לעוף, הרי ישראל - היונה, נחה בכנף אחת וממשיכה לעוף בכנף השנייה. עם ישראל אינו אמור לנוח, בצורה שתפסיק לו את רציפות המעוף שלפני המנוחה, אלא אדרבה, המנוחה עצמה, עם כל צרכיה ודרכיה, נחשבת להמשך התעופה, עם קשר ישיר ובלתי פוסק עם ה'שטייגען'. אם 'בין הזמנים' טוב, אז הימים הנוראים הבאים אחריהם - יהיו מצויינים, בעזרת ה'...

אסור באיסור חמור להיכנס למנוזרים וכנסיות, וניתן להקל יותר בכניסה למסגדי מוסלמים, המאמינים בה' אחד, כמו שכתב בשו"ת 'חוט המשולש', ויש חלק מהפוסקים האוסרים אף להיכנס למסגדי המוסלמים. באירופה, בעיה חמורה זו קיימת ביותר, כאשר רבים מהאתרים המומלצים על ידי מדריכי התיירים שאינם שומרי תומ"צ - הינם כנסיות וקתדרלות, כאשר בחלקם, למשל באיטליה, ישנם ציורי אומנים נודעים, כמו ציורי האמן מושל פירנצה - לאורנדו דה וינצ'י, והאמן רפאל, המצוירים דווקא על כנסיות נוצריות. יש לציין שלדעת חלק מהפוסקים יש בזה ממש איסור דאורייתא. שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שאסור אף להביט מבחוץ על ציורי כנסיות ובתי עבודה זרה, משום הרחק מן הכיעור.

ארצנו גדושה ברוך ה' במקומות כשרים וטובים, ומן הראוי שנסיייר ונטייל במקומות כאלו, בפרט באתרים שומרי שבת, כמובן, בהם ניתן לחזק את שומרי קדושת וחומת השבת בארצנו.

הגמרא אומרת שההולך במקומות מסוכנים, מזכירים לו בשמים את עוונותיו ומפשפשים לדעת האם יהיו לו זכויות להניצל, וכתב המאירי שאסור ללכת למקומות סכנה. וכתב על כך הגר"ש ואזנר זצ"ל: "פשוט מאד שבכלל הלכות אלו בזמנינו - אלו הנוסעים במכונית במהירות גדולה, וכל אחד רוצה להקדים את חברו. וכבר ידוע כמה קיפחו חיים כבר, והיא סכנה גמורה, וזה וכיוצא בזה ספק רציחה וספק מאבד עצמו לדעת..."

לאחרונה פורסם בשם פוסקי דורנו, שנהג מופרע שלא נוסע כהלכה ואינו מוכן לדון בבית-דין על מעשיו, ניתן למוסרו למשטרה. מידי יום אני הולך במדרכות העיר, עובר במעברי החצייה ורואה, מול עיני המשתאות, רבים מהנהגים מביטים במכשירים הסלולריים שלהם במהלך הנסיעה, מסתכלים בהודעות ואפילו כותבים הודעות טקסט באמצע הנסיעה (אנו לא נכנסים על האיסור שבעניין, שכבר קבעו גדולי הדור בעניין הטלפונים שאינם מאושרים, אלא לפן נוסף של סכנה לציבור).

אנו כולנו, כהורים, משקיעים הרבה בחינוך הילדים שלנו לזהירות בדרכים. הילדים בדרך כלל אכן חוצים כביש כהלכה, מבקשים עזרה מהמבוגרים, מביטים לכל הצדדים ונוהגים בכל כללי הבטיחות. אך דווקא המבוגרים אינם מציינים לחוקי התנועה, לא עוצרים להולכי רגל במעברי חציה, נוסעים במהירות ועסוקים, לא פעם ולא פעמיים, במכשירי הטלפון שלהם, במהלך הנסיעה. לאלו שאינם הולכים ברגל ונוסעים ברכב, המשפט שכתבתי כעת נשמע מעט מופרך. אך לא. הוא אמיתי ונכון. הילדים החרדים מחונכים וזהירים הרבה יותר מהמבוגרים!! אגא, סעו בזהירות. לא תרצח!!!!

השולחן ערוך כותב ש"אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפילת שמונה עשרה". וכתב המשנה ברורה, שגם אין לעשות כן כשהגיע זמן מנחה ומערב, ואפילו כשיגיע למקום בו יוכל להתפלל עם הציבור בזמנו, אסור. מפני שהליכה בדרך היא כעוסק בצרכיו.

ולפי זה לא מובן כיצד נוסעים לים קודם שמתפללים מנחה. בספר 'הליכות שלמה', מובא ממרן הגר"ש זצוק"ל, שאנו מקילים לרחוץ כשהגיע כבר זמן מנחה, מפני שדיני הקדימה נאמרו רק כשרוצה להתפלל. אך כשאנו רוצה להתפלל כעת, יתכן שמוותר לצאת ולנסוע לים וכדומה, גם לפני תפילתו. וממו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שמעתי שבודאי שמוותר לצאת מבני ברק לירושלים כדי להתפלל מנחה בכותל המערבי.

בשו"ת 'אור לציון' כתב שכשמשך זמן הנסיעה ועיסוקיה היא פחות משעה וחומש, מותר לצאת לדרך קודם התפילה. צריך גם זהירות מיוחדת להתפלל תפילת מנחה לפני הנסיעה לים, כדי לא להיכנס לספיקות של תפילת מנחה

יש לכם שאלות על הנלמד ב'דף היומי בהלכה'?

רבני 'קו השיעורים של 'דרשו' ממתנים לכם עכשיו בשלוחה 8

קו השיעורים של 'דרשו' 4992 או 077-2222-666

"חשקתי שפתיים, השארתי את חצי פרוסת הלחם היומית שלי על השולחן, שיהיה לילדים משהו להכניס לפה בבוקר. ניסיתי להסביר להם כפי יכולתי ורצוני, אך כנראה בחסות הרעבון הגובר, הם לא הצליחו בכלל להבין אותי. כיום, ברוך השם, הם מבינים גם מבינים..."

"היה קשה - אבל היה שווה!"

הרה"ח ר' אהרן כהן שליט"א

על הסעודה הזאת אף אחד לא ויתר

מדי שנה בשלהי חודש סיון, היה ר' גדליה הגביר עורך סעודה מפוארת, והזמין את כל ידידיו ומכריו להשתתף ולשמוח בשמחתו. את הסיבה למסיבה זו, היה ר' גדליה מספר בהתרגשות גוברת כל פעם מחדש. כשהוא מעביר את הסועדים השבעים לשנות הרעבון, כלשונו, בהן מה שהחזיק אותו בחיים היה הרעב התמידי של בני משפחתו ללחם. משם היה חולף לתאר באושר בלתי מוסתר, את היום בו התבשר על הירושה הגדולה המצפה לו.

באותה שנה זה קרה. ר' גדליה התיישב בחזרה על כסאו הנאה והמרווח, בעודו מחיך לעבר הסועדים: "שמעתם כבר את הסיפור?", ואז הפטיר אי מי בקול לחש, שנשמע עד לתוככי אזני בעל הבית: "כן. אך למה הוא חוגג היום - בחודש סיון? הרי דודו נפטר בחודש אלול, אז הוא עורך לכבודו סעודת ירצייט". ואז זכו לשמוע את הסיפור במלואו.

בילדותו התגורר גדליה באמריקה, לשם הגרו הוריו מפולין, בתקווה ששם ילקטו גם הם את הזהב הצומח ב'גאלדענע מדינה'. וכך יחד עם כל אלו שנהרו לשם, התנפצה להם התקווה בין מכוונות התפירה, ושאר סוגי עבודות קשות ובזויות.

מימי בחרותו הצטרף לעזרת פרנסת בני המשפחה, ובהמשך, לאחר נישואיו המשיך במסורת, לעבוד ולהזיע קשות להביא מזון לביתו - לפיות הילדים ודמי שכירות למגורים. עד היום העצוב-המאושר, ששינה את חייו לטובה ולברכה.

בתחילת חודש אלול לפני שנים זה היה.

הדוור שהפריע לו באמצע העבודה, עמד מולו בפנים חתומות. מחכה לחתימתו המאשרת את קבלת המכתב. מה זה יכול להיות? התחילו הדמיונות והחששות להסתובב בראשו ולהתערבל במוחו, מקרבים אותו לכדי סחרחורת. ישוב על כסא מזדמן, אחר פתיחת המכתב וקריאתו, הסתחרר ראשו לגמרי; באושר ותסכול בערבוביה.

בקושי רב שירך רגליו הביתה, שם בפנים, באין רואים, עבר שוב ושוב על המכתב, ולא האמין למראה עיניו:

בדיו שחור מסולסל, ע"ג נייר מכתבים רשמי, מודיע העו"ד הנכבד, ששמו חתום בחותם מעוטר - שדודו יונתן פערס מקליפורניה נפטר, כשבצוואתו הותר את רכושו עבור אחיינו - מקבל מכתב זה.

בהמשך הובא פירוט הרכוש; הדירה והחצר. בשורה מיוחדת הוזכר מספר חשבון הבנק, בו מונחת יתרת זכות של \$ 40.000.000...

בעודו צובט באפו לראות האם חולם בהקיץ הוא, מחשבה סוררת-צוחקת עברה לו בראשו. איך אתה מעז לנגוע באף של מיליונר?!

גדליה לא ידע נפשו מאושר ועושר. הוא גדליה המסכן, העובד קשה-קשה ובקושי מכסה את הוצאות הלחם לבני הבית, בעל רכוש של ארבעים מליון דולר!!

בעודו עובר שוב על המכתב, הבחין בשורה קטנה למטה, המופיעה בהדגשה ובהבלטה:

"כל הנ"ל בתנאי כפול קודם למעשה - שהנ"ל לא ילווה כלום ולא ישאל מאומה במשך שלש שנים הבאות. לאחמ"כ באם ויעמוד בתנאי זה, הרי אז יעברו כל הנכסים הנמנים לעיל לבעלותו".

העושר והאושר עם התסכול שהקיף אותו שלטו בו בערבוביה; 'אני עשיר או לא?' - התחבט גדליה עודו מתגולל במיטת הקס בעיניים פקוחות. מחכה

לי הרבה-הרבה כסף בבנק. 'אז אני העשיר הכי גדול מכל העובדים, ואולי, חלף הרהור 'כפירה' בראשו, 'אני בעצם אף גביר יותר גדול מהמעביד הקפדן. אולם תכל'ס, עכשיו אני לא יכול בכלל לקחת את זה, אז זה אומר שאני סתם עני'...

בהתאם לעצת אשתו הנבונה עלה ונתעלה, נסחב ונזחל ע"ג כרכרות רתומות לסוסים, חולף דרך רכבות, עדי הגיע לכתובת הרשומה מתחת לשם עוה"ד הנכבד ששלח את המכתב.

"לך תיכנס לראשו של גביר", סיכם בחיך עוה"ד, בהוסיפו: "בפרט, כזה גביר שלא עבד על הכסף", בספרו שבעצם דודו יונתן ז"ל חי בודד וגלמוד, עבד לפרנסתו כפועל שקט וצנוע, אך לאחרונה זכה בגורל, עד שהצטבר אצלו הסכום ה'צנוע' בעל שמונה הספרות, וב'דעה צלולה' החליט שלפחות בן משפחתו יהיה זה שיהנה מהכסף... כמוכן בתנאי שיוכיח את עצמו כבן-אדם היודע לחיות בלי הלוואות כלל וכלל.

אחר שלש שנים, התבשרו כל המי-ומי, ומי לא. שגדליה קיבל ירושה...

"מאז", הוסיף בחיך, "התווסף לו שם לשמו - ר' גדליה..."

"ומנים קשים עברו עלי", המשיך ר' גדליה, "ואז הגיע אותו הלילה... שנתיים ימים וחצי כבר עברו מיום קבלת המכתב. בעקשנות רבה נאחזתי בצוואה הגדולה. לא ללוות פרוטה שאינה שלי. לא קל בכלל היה קיום הצוואה. כמעט כל יום, מצאתי עצמי בפיתוי קטן, ללוות רק עבור חצי לחם ליום אחד, ומיד מחר אשלם. אך כל הזמן ידעתי וזכרתי את המחכה לי בסיום המאושר והמעשיר.

חודש סיון זה היה. השמש להטה בחוצות. הפרנסה, שאף פעם לא הייתה מהמשופרות, נחלשה עוד יותר, לצד הוצאות הילדים שהלכו וגדלו. ואז בסיומו של יום מתיש שכזה, נוכחתי לדעת שאין מה לתת לילדים לאכול בבוקר. בכל הבית הייתה פרוסת לחם אחת, המיועדת להורי הילדים, חוץ מזה כלום. והם לא הלכו לישון שבעים מדי...

הרגשתי כבר בחוש שחבל. חבל מאוד. אבל אין מה לעשות. אין אפשרות להמשיך כך עוד יום. אך אשתי טענה לעומתי: "באם נחכה עד אלול, אולי היורשים שלנו ייהנו מהירושה". שקט סמיך שרר, אפשר היה למשש את המתח בחדר. 'תמשיך כבר', רמזו כולם בלא קול. 'ואז החלטתי'. נשמע קולו של גדליה. "זה קשה - אבל זה שווה!"

"ב"ה, זה שנתיים וחצי שאני כבר שורד, השם יתברך יעזור עוד. כל רגע שאוכל עוד לחיות בלי ללוות, לא אלווה. חשקתי שפתיים, השארתי את חצי פרוסת הלחם היומית שלי על השולחן, שיהיה לילדים משהו להכניס לפה בבוקר. ניסיתי להסביר להם כפי יכולתי ורצוני, אך כנראה בחסות הרעבון הגובר, הם לא הצליחו בכלל להבין אותי.

"פעם כשטייל הגרי"ז מבריסק עם הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ פנה הגרב"ב להגרי"ז ואמר לו "האזיר כאן מצויין", אמר לו הגרי"ז בתמיהה: "ר' ברוך בער, ממתני נעשיתם "מבין" באזיר טוב"...

הרב יעקב הייזלר עם עובדות והנהגות מגדולי הדורות
אודות התמדתם בתקופה הזאת לרבות הנהגות קודש שנהגו בעת שהותם בנאות דשא

"וקווי ה' יחליפו כח". ימי "בין הזמנים" כבר בעיצומם, ימים בהם, כך ייסדו גדולי הדורות זי"ע, יוצאים עמלי התורה לחלץ עצמות להחליף כח ולהתכונן ברוח ובגשם, לקראת השנה הממששת ובאה. מרפרוף קל בדברי רבותינו גדולי הדורות זי"ע אנו מוצאים כי כבר בזמנם נהגו לעשות בתקופה זו הפוגה קלה מסדרי הלימוד הקבועים שהיה להם.

תיאור מעניין אנו קוראים על ה'נופש' במחיצת מרן החזו"א זצ"ל:

ה'חזון איש' זצ"ל, כשעדין גר בחו"ל, היה יוצא ל"נופש", כביכול, בעיירת הקיט וואלקניק, מוקדם מאוד. הוא היה הראשון שהגיע ל"נופש". כך ציוו עליו הרופאים. ה'חזון איש' היה יוצא מוילנא מיד אחרי ל"ג בעומר ועוזב את מה שנקרא אז "הקייטנה" אחרון בערב ראש השנה.

כשהיה ה'חזון איש' מגיע לוואלקניק, הגיעה עמו מעין שבת. כך הרגישו אנשי המקום. וזה היה לפני ששמו של ה'חזון איש' יצא בעולם כולו. הוא היה יוצא לפעמים לטייל ביער האורנים, לפעמים התרחץ בנהר, אבל גם ב"קייטנה" הוא עשה מה שעשה כל חייו: למד.

"בבקתת היער הקטנה הוא היה שוכב על מיטת ברזל, בידו גמרא קטנה, ולומד. לפעמים שכב עם הגמרא ביד על ספסל עץ שעמד בחצר הבית, ליד שולחן ארוך.

"בבקתת היער בוואלקניק היה ה'חזון איש' רחוק משאון העיירה שוקקת החיים. הוא נמנע, כדרכו, מלהתערב בחיי הקהילה. אבל הקהילה לא ויתרה עליו בקלות: מניין התארגן והגיע ליער, להתפלל עם ה'חזון איש'. רק לעיתים רחוקות הוא היה מבקר בעיירה לתפילת מנחה בשבת, לפעמים, או לסליחות ראשונות בסוף הקיץ. הוא לא הסכים להכריע בדין בין אדם לחברו וגם לא להתערב בסכסוכים שונים. הוא, הרי, הגיע לנפוש...

"אבל כשהתעורר חשש גדול בליבו של הקצב המקומי בקשר לכשרותו של שור ששחט לשבת, הוא רץ, בלי לחשוב, אל היער, לבקתת הקטנה. שהרב יפסוק הכשר השור אם לא. גשם ירד, והקצב הלך לצד ה'חזון איש' עד בית הרב של וואלקניק שהתקשה להכריע בעניין בעצמו. הוא נכנס לבית הרב, התיישב כשסנטרו נשען על ידית מקל ההליכה שלו, הקשיב לשיקוליו של הרב ואמר: כשר.

"ומיד קם כדי לחזור לקייטנה שלו. הקצב ביקש להזמין עגלה, שתיקח את ה'חזון איש' בחזרה לבקתתו. אבל ה'חזון איש' בחר לחזור כשם שבא, ברגל.

"מי שביקר אותו שם היה פוגש אותו כשהוא שכוב על מיטתו או ישוב על הספסל בחצר, פניו מופנים אל השמש המרפאה, ובידיו הגמרא, כמובן. כך, ממקום הקייט שלו, הוא עזר לאנשים להכריע ולהחליט החלטות חשובות ביותר. הוא אפילו ניסה להציל בחור צעיר שהגיע עם אביו להחלמה בוואלקניק והזמין אותו לדור עמו בחדרו. (קונט' שימוש חכמים)

משהותו של רבנו בעיירות המרפא, למדים אנו כי נסיעות אלה שנועדו לצרכי רפואה, היו מרוממות ונשגבות, ובמהלך שהותו בערי המרפא היה רבנו פועל נצורות בקרב הארץ, אם בישועות ורפואות, אם בהשפעות רוחניות ועוד עניינים רמים הנעלים מהבנתנו.

בעיירות אלה היו רבים זוכים לפגוש את רבנו ולהתבשם מאורו, כי היה זה כאמור מקום היקבצם של אנשים מכל התפוצות, בראשם גדולי וצדיקי הדור - שזו היתה להם ההזדמנות להכיר את רבנו מקרוב, והיתה התפעמותם מדמותו הקדושה עד אין שיעור.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

הגרי"ר יצחק זילברשטיין שליט"א רב ואב"ד רמת אלחנן ב"ב סיפר על מושגיו של חמיו הגאון הגדול רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל בימי בין הזמנים, וכה

סיפר: "אצל מו"ח זצוק"ל ל ביטול זמן היה בסוג חשיבה אחרת ממה שאנו רגילים לחשוב. לדוגמא, אספר בזה עובדה מרתקת המעידה על הלך מחשבתו הגבוהה.

"זכרוני, כי לפני עשרות בשנים צעדתי עמו ברחוב, ובתוך דבריו אמר לי: "אני תמיד משתוקק ללמוד בספר 'משנה למלך' המלא בפלפולים, אבל מה אעשה שבזמן הזה אני יכול ללמוד עוד קטע רשב"א שהוא ראשון וחבל לי לאבד באותו עת עוד רשב"א... למעשה, מרוב חשקו ללמוד את הפלפולים של המשנה למלך, כאשר נסע לנופש נטל עמו בתיק ספר זה, ואז כאשר היה מוחו זקוק למעט מנוחה עיין ב'משנה למלך'.

מרן החת"ס זי"ע

"בכל שנה ושנה, בעת הלך אל מקום הרחצה, או הלך חוץ למגרש העיר לשאוב רוח זך וצח בין זמורי כרם חמד, ולהינפש מעבודתו משא לעיפה תחת צל ענפים, רחוק מרגשת העיר הגדולה ומהמיית יושביה, ועיניו הבדולחים חזו הטבע ביפיה ותענוגי הקיץ נפלאות תמים דעים, ובמקומות הכרוכים לכרך סט. יערגין ובעזינג, אוה למושב לו מראש חודש אב עד חצי חדש אלול, גם שם לא פסק פומא מגירסא, השיב לשואליו דבר, האף כי לא הביא מן הבא בידו ספרים, כאשר יראה הרואה פעמים רבות בתשובות חתם סופר, בכל זאת יצאו התשובות כלולות בהדרן, כהלכה למשה מסיני.

ובעת הפרדו מאנשי מקומו, ללכת על חדש ימים או על ששה שבועות אל המקום הקרוב לו, כל אנשי העדה לוו אותו עד חוץ המקום, זקן ונער, טף ונשים, איש את אחיו ידחקו קרב אל המרכבה ולקחת רשות וברכה מרבינו זצ"ל. (זכרונות על החת"ס מהגרי"ל לאנדסברג זצ"ל)

ה"ברכת שמואל"

הגרי"ר יצחק שינר שליט"א ראש ישיבת קמניץ סיפר: "שמעתי מתלמיד נאמן כי פעם טייל הגרי"ז מבריסק זצ"ל עם זקני הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ מקמניץ זצ"ל באחד ממקומות הנופש, תוך כדי הליכתם פנה הגרב"ב להגרי"ז ואמר לו "האזיר כאן מצויין", אמר לו הגרי"ז בתמיהה: "ר' ברוך בער, ממתני נעשיתם "מבין" באזיר טוב", השיב לו רבינו תשובה מפליאה "עם טראכט זיך דא גוט אין לערנען" (פה חושבים טוב בלימוד, וא"כ כנראה שהאזיר גם טוב כאן, בשמעו זאת הגרי"ז לא פסק מלהתפעל איך שאצל הגרב"ב אם מחשבותיו התורניות מסתדרים לו הרי שמאליו האזיר בסביבתו כבר נהיה לו טוב ומצוין. זוהי דוגמא לאדם השקוע בתורה וכל חייו וסביבתו עובדים וסובבים סביב לימוד תורתו.

קבלו מתנה בשווי 1790 ש"ח!

מייד ללא הגרלה!

חיפשתם להיות שותפים בזיכוי הרבים? זו ההזדמנות שלכם!

ארגון 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע ענק של תרומות ומתנות לתורמים לארגון 'אחינו' ולפעילות העניפה של קירוב קרובים ורחוקים, וסיוע נרחב ברוחניות וגשמיות לתלמידים בשיבות הקדושות להתקדם ולהעלות בדרך ה'.

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה של

50.000 ש"ח

פרס ראשון: זכייה בסך 20.000 ש"ח פרס שני: זכייה בסך 10.000 ש"ח
פרס שלישי: זכייה בסך 5000 ש"ח פרס רביעי: זכייה בסך 1500 ש"ח
פרס חמישי: זכייה בסך 1000 ש"ח פרס שישי: זכייה בסך 500 ש"ח
ועוד 6 הגרלות ביניים בסך 2000 ש"ח כל אחד

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן מידי עד לשווי של

1790 ש"ח!

תרומה בסך 18 ₪ ל-15 חודשים סך תרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 400 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
+ כרטיס להגרלה הגדולה

1

תרומה בסך
קבל

תרומה בסך 18 ₪ ל-22 חודשים סך תרומה 396 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 580 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
ספר "דרש דוד" על המועדים, כרך א' או ב'
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

4

5

* ההגרלה הגדולה תתקיים אי"ה בחודש אלול תשע"ט

להצטרפות וקבלת

תרומה בסך 18 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 360 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 560 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 + 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

3

תרומה בסך 18 ₪ ל-18 חודשים סך תרומה 324 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 460 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 + כרטיס להגרלה הגדולה

2

תרומה בסך 36 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 864 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1790 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 "דרש דוד" על התורה 3 כרכים
 גביע כסף
 כף לעוגה כסף
 סכין כסף
 + 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

7

תרומה בסך 36 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 720 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1350 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 ספר "חפץ חיים" מהדורת 'דרשו'
 ספר "מועד לדוד"
 גביע כסף
 כף לעוגה כסף
 סכין כסף
 + 6 כרטיסים להגרלה הגדולה

6

18 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 432 ₪
מיידית מתנה בסך 630 ₪:
 גביע כסף
 סכין לחלות כסף
 כף לעוגה כסף
 3 כרטיסים להגרלה הגדולה

המתנות: 02-5609000

כאשר חזר הגוי מהטיול בגינה, מצא את השיר מושלם, והתפלא: הכיצד זה קרה? מי כתב את השורה היפה כל כך? מופתע ומרוגש משורת הסיום הנפלאה, נכנס הגוי אל שכנו רבי יהודה הלוי, וסיפר לו על הפלא הגדול בהשלמת השורה...

מדוע הציע בעל ה'נתיבות שלום' לחסידו שלא להקים גמ"ח?

הרב ישראל ליוש

"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (דברים ה, 1)

אדם אחד נכנס למדינה, אמר לתושביה: 'אמלוך עליכם?' אמרו לו: 'וכי עשית עברנו דבר שתמלוך עלינו?!' מה עשה? בנה להם את החומה, הכניס להם את המים, עשה להם מלחמות, ואז שוב פנה אליהם: 'אמלוך עליכם?' אמרו לו: 'הן והן'.

כך המקום - מסיים המדרש את הנמשל - הוציא את ישראל ממצרים, קרע להם את היסוד, הוריד להם המן, העלה להם הבאר, הגיו להם השליו, עשה להם מלחמת עמלק, אמר להם: אמלוך עליכם? אמרו לו הן והן.

מדברי המדרש אנחנו למדים, שהיסוד לכל המצוות הוא הכרת טובה להקב"ה על שעשה עמנו ניסים, כך גם מבואר מפסוקי התורה, בתשובה לשאלת הבן החכם: "מה העדות והחוקים והמשפטי אשר צוה ה' אלוקינו אתכם?", ועונים לו: "ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה וגו' ויצונו לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלוקינו".

ואם כן, כיון שהדיבור הראשון, מלבד היותו ציווי לאמונה בהש"ת, הוא גם יסוד לכל מצוות התורה, לכן הזכירה שם התורה את יציאת מצרים, שכפי המבואר הוא יסוד וטעם לכל קיום המצוות.

אחד מחסידיו של בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל, נושע מצרה גדולה בה היה שרוי. מתוך רגשי הכרת הטוב לבורא העולם, שקל לפתוח גמ"ח לצורך הרבים, מתוך מחשבה שכאשר ייטיב עם הברואים, ישיב טובה לבורא. החסיד בא אל מורו ורבו בעל ה'נתיבות שלום' להיוועץ עמו בדבר הקמת הגמ"ח, אך למרבה פליאתו אמר לו האדמו"ר: "לו אתה שומע לעצתי - אל תקים את הגמ"ח ואל תעשה דבר!" התפלא החסיד מאוד, אך האדמו"ר הסביר את תשובתו: "מוטב שתישאר כל ימי חיך עם ההרגשה הזאת שאתה חייב לרבש"ע. אם תקים את הגמ"ח, תפטור את עצמך בעשייה זו, ותחדל מלהכיר טובה לקב"ה על הטובה הגדולה שעשה עמך".

מידת 'הכרת הטוב' היא מידה יסודית ושורשית בעבודת האדם. גדולי הדורות מאז ומעולם הקפידו מאוד להכיר טובה לכל מי שהיטיב עמם. כפי שמספר נינו של ה'חפץ חיים', שכאשר הגיע ללמוד בישיבת 'אור ישראל' בפתח תקוה, ראש הישיבה, הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל חיבבו יתר על המידה, ואף הזמין אותו לאכול בביתו.

לפליאת הבחורים על כך שהוא נוהג בהם איפה ואיפה, ומכבד את נין החפץ חיים יותר מהם, הסביר רבי יעקב ניימן: "אל תחשבו שהוא חשוב יותר מכם, כולכם חשובים במידה שווה, אלא שחב אני הכרת הטוב לסבו

מפורסמת קושייתו של רבי יהודה הלוי: בדבור הראשון המצווה על האמונה בבורא ית', מן הראוי היה להזכיר שהוא ברא את העולם ועשה שמיים וארץ, שזהו יסוד האמונה, ומדוע הזכירה התורה רק שהוציא אותנו ממצרים, הרי זה לכאורה מעשה חד פעמי ואינו יסודי כמו בריאת העולם?

מתרץ רבי יהודה הלוי, בספר הכוזרי, שאכן האמונה בבריאת העולם היא שורשית ויסודית יותר, אך ההכרה ביציאת מצרים תגרום יותר לחיזוק האמונה ולקביעתה בלב האדם, כיון שהם ראו זאת בעיניהם.

ה'אבן עזרא' (שמות כ', א') כתב, שהוא יישב לרבי יהודה הלוי כששאל אותו שאלה זו, שאין רמת בני האדם בעולם שווה, ואכן אמונה הנובעת מהכרה שה' ברא את העולם, כי כך נאמר להם מדורי דורות, ויתרה מכך כי כך הם ראו כתוב בספר התורה, היא דרגה השייכת למשכילים, והם אינם צריכים ראייה כלשהי מלבד אמונתם מכח הידיעה גרידא. אך ישנה דרגה פחותה, והיא שייכת לאלו שאינם משכילים ואינם מסתפקים בידיעה גרידא, אלא הם זקוקים לראיה הנשענת על מאורע מפליא שעשה אותו ה', שרק מכוחו ובזכותו הם יאמינו בו. וכיון שהתורה ניתנה לכל בני האדם על כל רמותיהם, לכן הזכיר בדיבור הראשון יציאת מצרים, כדי שהדיבור יותאם אף למי שאינם משכילים דיים.

מסופר על גוי שהיה גר בשכונת עם רבי יהודה הלוי, שאף הוא - להבדיל אלף הבדלות - היה משורר. אך גוי זה לא האמין שיש בורא לעולם, ולשיטתו העולם נברא מאליו. ויכוחים רבים ניהל רבי יהודה הלוי עם שכנו הגוי, אך כל ראיותיו של רבי יהודה הלוי לא גרמו לגוי הכופר לשנות את דעתו, הוא נשאר איתן בדעתו שהעולם נברא מאליו.

יום אחד חיבר המשורר הגוי שיר, וכשהגיע לסוף החיבור לא ידע כיצד לסיימו. יצא המשורר אל גינת ביתו, ובעזרת האוויר הצח והאווירה הקסומה, קיווה למצוא שורה נאה לסיום השיר.

באותה שעה בדיוק, עבר רבי יהודה הלוי ליד ביתו של הגוי, וראה מבעד לחלון את דף השיר מונח על שולחנו של המשורר, ואף הבחין בשורת הסיום החסרה. נכנס רבי יהודה הלוי אל בית המשורר, והוסיף שורת סיום נאה ומתאימה לשיר. בסיום הכתיבה יצא רבי יהודה הלוי מבית הגוי ושב אל ביתו.

כאשר חזר הגוי מהטיול בגינה, מצא את השיר מושלם, והתפלא: הכיצד זה קרה? מי כתב את השורה היפה כל כך?

מופתע ומרוגש משורת הסיום הנפלאה, נכנס הגוי אל שכנו רבי יהודה הלוי, וסיפר לו על הפלא הגדול בהשלמת השורה.

"מדוע הנך מתפלא מי כתב את השורה?" שאל אותו רבי יהודה הלוי בקרירות, "אולי השורה נכתבה מאליה?"

- "לא יתכן!", קבע הגוי בנחרצות. "שורה נפלאה ומתאימה כל כך לשיר, לא יתכן שתיכתב מאליה!"

"ישמעו אזניך את מה שפיק מדבר", אמר לו רבי יהודה הלוי, "אם שורה אחת לא יכולה להיכתב מאליה, עולם מלא מופלא ומסודר כל כך, יתכן שיברא מאליו?"

וכשהשאלה מהדהדת בחדר, נאלם הגוי, והבין שטעה בתפיסתו השגויה, ובוודאי שיש בורא ומנהיג לעולם.

מו"ר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל, מיישב בדרך נוספת את שאלתו של רבי יהודה הלוי, ע"פ משל שהובא במכילתא בפרשת יתרו:

"בהזדמנויות שונות הביע דעתו, שיש לו ראיות ממקומות הרבה בתורה"ק, שקודם ביאת המשיח יהיו ישראל על אדמתם דווקא, ואח"כ תהיה מלחמת גוג ומגוג, שילחם עם ישראל על אדמתם, ואח"כ יבוא ויתגלה משיח צדקנו"...

הרה"ג רבי שמואל צבי גנין שליט"א, בעובדות על גדולי ישראל במעלת שבחה של ארץ הקודש, שגב קדושתה והשפעותיה

"ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלקיך בה" (דברים י"א י"ב)

הועידה ההשגחה העליונה להעניק את ארץ ישראל לבניה, לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רבותינו הצדיקים חשו בקדושת ארץ הקודש אף באוירא דא"י. באחת הנסיעות של מרן הרה"ק המהר"א מבעלזא מתל-אביב לירושלים עיה"ק תובב"א, היה כל ימי שהותו בה ספון בחדרו סגור ומסוגר, אך ביום האחרון, עת התכונן לעזוב את העיר הקדושה ולשוב לתל-אביב, לבש מרן ז"ל את ה'פעלץ', יצא למרפסת, נשם מאווירה של העיר הקדושה ואמר: "לופט פון ירושלים, לופט פון ירושלים" [אווירא דירושלים], ונכנס פנימה, ובזאת נפרד מעיה"ק. על הגה"ק רבי אברהם שאג זצ"ל, אב"ד קויברסדורף, שהיה מגדולי וממוכרי תלמידיו של מרן ה'חתם סופר' הק' ז"ע, מסופר, שבהגיע עת ה'טיילונג', כאשר החליטו גדולי המדינה כי אין מנוס מלחלוק את הקהילות ולהקים קהילות נפרדות ל'יראים', לא היה לבו של רבי אברהם שלם עם זה, והיות שהיה מוקני וגדולי הרבנים ולא הסכים לדבר, לא יכלו גדולי אותו הדור להשלים את פעולתם נגד דעתו, על כן הרבו עליו דברים והשפיעו עליו שיעלה לארץ ישראל, ואכן ברוב אהבתו של הגה"ק רבי אברהם שאג לארה"ק, שמע להם ועלה באחרית ימיו לארץ ישראל [בשנת תרל"ג], יחד עם תלמידו הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל.

וראיתם את הארץ

עובדא נעלה מובאת בגודל שבחה של הארץ, שצדיקי ישראל ציוו על הנחיצות לעלות ארצה, וכדלקמן: הגה"ק רבי משה יוסף הופמן זצ"ל, הדין מפאפא, מח"ס 'מי באר מים חיים', כשעמד לעלות לארץ הקודש לחונן את עפרה, שלח שאלה לידידו הגה"ק רבי שבתאי שפטיל ווייס זצ"ל, הרב משימאני, וזה דבר השאלה:

"הנה יש לי ברשותי ספר תורה מהודר, ברם אינני יודע על הסופר שכתבו, אם קידש עצמו כראוי בכתבתו, אם רחץ בשרו במים, בטרם כתב כל שם, האם כיוון בכל הכוונות הראויות, וא"כ ספק הוא בידי האם כדאי וראוי הוא להעלות עמדי לארץ הקודש, או שמא עדיף להשאירו כאן בפאפא מפני גודל קדושת ארץ ישראל?" השיב לו הגה"ק משימאני: "יעלהו נא לא"י, וספר התורה יבוא על תיקונו בטבילה שיטבול מעצמו". סתם ולא ביאר.

ויהי בעלות רבי משה יוסף ארצה - בהגיעו לחוף ימה של הארץ הקדושה - בנמל העיר יפו, באו הרבה מיקירי ירושלים להקביל את פניו, ונשאו משאותיו וחפציו מסיפון האונייה לסירה קטנה סמוכה, מאחר והאוניה לא הגיעה בעוגנה עד סמוך לחוף, והנה, בהעבירים את החבילות והחפצים, לפתע נשמט ספר התורה מידי האוחז בו, ונפל לתוך מי הים. תיכף גחן רבי משה יוסף ונְשָׂאוּ מן המים, מיהר לבדוק את מצב הכתב, והנה פלא, הספר נותר בשלימותו, לא אונה לו כל רע.

אז נוכחו הכל לראות כי דברי הצדיק משימאני קוימו במלואם, אשר הספר 'טביל' מעצמו בטהרת מי הים, ונשאר ס"ת כשר ומהודר לקריאה, ולא נפל צרור מדבריו ארצה.

חיבת פירות ארץ ישראל

את רום ערך השפעותיה של ארץ ישראל, הרגישו הצדיקים אף בפירותיה, והעדיפו אלו משאר פירות אשר בחוצה לה. כאשר מסופר על מרן הרה"ק המהר"א מבעלזא ז"ע, שרגיל היה להעתיק את מקום מגוריו, כל שנה לאחר חג השבועות, מביתו שבתל-אביב לשכונת קטמון שבירושלים עיה"ק, ולשהות בה עד אחר הימים הנוראים.

שנה אחת, קיבל מאן-דהוא מאנשיו הורמנא ממלכא - מאן מלכי רבנן - מרן ז"ל, לדור בחודשי הקיץ שמן חג השבועות עד אחר הימים הנוראים, בדירתו הפנויה בת"א, ולשמרה. כי כך דרכו הקדושה של מרן ז"ל - מטעמים הכמוסים עמו, מידי עוזבו אותה, היה מקפיד להפקיד שומרים בדירתו, שידורו בה וינטרוה. אותו חסיד מתגורר היה בדירה ב"דמי מפתח" בשכונת "ימין משה" הירושלמית, ונאלץ לעקור הימנה, בכורח הסכנות שהיו מנת חלקה של השכונה באותו הזמן מיריות שירו לעברה ללא הרף צלפים ירדניים, מצידו השני של הגבול.

ביקש הלה למוכרה, אך בעל הדירה סירב, על אף פסק הדין בבי דינא ד"העדה החרדית", כי עליו לעשות כן, עמד הוא במריו ובעקשנותו, ולא נתן למוכרה, ועקב כך נקלע הנ"ל למצוקה קשה. בהתקרב ימי ראש השנה, עלה רעיון במוחו של היהודי הלה - ה"שומר" - לקטוף מפירותיו של עץ הגויאבה הנטוע בחצר דירת מרן, ולהעלותם לעיה"ק תובב"א לכבוד יו"ט, לשולח"ט הנערך בליל ב' דר"ה הנקרא "לדוד מזמור טיש" שבו מחלקים פירות האילן ופירות הארץ, קודם שנוטלים את הידיים.

ממחשבה למעשה. קטף מפירות אילן ה"גויאבה", והעלם לירושלים. בירושלים, בערב יו"ט, נכנסו לקודש פנימה, כל אשר ידבנו לבו. איש איש ומנחת פירותיו, להעלותם על השולח"ט "מזמור לדוד טיש", מרן ז"ל נראה היה כמתנמנם כפי שהיה נראה כל אימת שהזכירו לפניו "קויטלעך", והמשב"ק הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל, היה מנענע קמעא את כסא קודשו של מרן להעירו.

בהגיע אותו חסיד עם טנא הגויאבות מחצר מרן שבת"א, רכן המשב"ק ר' שלום לפני מרן ז"ל, ואמר: "האט געברענגט פירות פון בוים פון רעבנ'ס הויף אין ת"א", [הביא מפירות העצים הנטועים בחצר הרבי שבת"א].

כשמוע מרן את דברי ר' שלום, הרים ראשו באחת ושאל בקורת רוח מרובה: "הפירות הללו - מחצרי הם? האם העץ 'אילן רברבא' הוא, גדול ונאה? האם הנך משקהו ומטפחהו?" ושמחה והנאה מרובה נשתקפו מפניו הקדושות בדברו. והיה נראה ומוכן ששמחה זו באה לו על פירות ארץ ישראל. הבחין החסיד כי שעת כושר ועת רצון היא מלפני מרן ז"ל והזכיר לפניו את קשייו בענייני הדירה. ברכו מרן על אתר שיצליח בענייניו.

ברכת הצדיק מיהרה להתקיים. מיד אחרי יו"ט חפשו במפתיע בעל הדירה, התנצל בפניו מעומק לבו על כל שהיה, והתחנן לפניו שימחל לו, כי הרי יהודים מוחלים הם זה לזה ביוה"כ, ואף הציע לשלם מכיסו סכום גדול מאוד בערך אותם ימים, עבור הדירה, ובלבד שימחל לו, ובסכום זה קנה לו היהודי הלה דירה בבני-ברק. ויהי הדבר לפלא [מקור עובדא זו נתפרסם לראשונה

לכסלה" - שהקב"ה מבקש, שגם לאחר יום הכיפורים תישאר בקרבנו אותה ההתעוררות שיש עכשיו, ושיהיה לזה קיום לבל יחטאו עוד.

שקיעות בלימוד

בעת ששקע רבינו זצ"ל בסוגיא, היה נתון בריכוז עצום עד שלא הבחין כלל בנעשה סביבו. וסיפר אחד החסידים שנכנס פעם לקודש פנימה לשאול עצה מפ"ק, ורבינו אחז באמצע הלימוד בחברותא (כי דרכו בקודש היתה שלא להגביל את מי שבא בשעריו בשעות מסוימות, אלא בכל עת היתה דלתו פתוחה בחמלה, לכן קרה שחסיד הגיע באמצע הלימוד). והמחזה היה נורא הוד: החסיד עומד מולו, ורבינו ממשיך לדבר בסוגיא שעסק בה, בלא שהבחין כלל שהלה עומד מולו, עד שהעירו החברותא, או אז מיד פנה אליו והצטדק שלא ראהו עד כה...

לשליחת תגובות לכותב הטור, הרב חיים צבי שיינבך שליט"א,
יש לכתוב ל: 619742@gmail.com

כדרכו, וטיפול בעניינו של החולה כמה שעות. חקר אצל הרופאים על מצבו, סעד את לבו, ואף יעץ לבני המשפחה על המשך הטיפול. כששב לביתו שאלו האברך שנסע עמו: "האם נהגו אצלנו לצום בערב ר"ה?" אחרי הרהור קל נענה רבינו זצ"ל: "הנסיעה הזאת לבית החולים, לבקר ולסייע לחולה, נחשבת ממש כמו הצום..."

קביעין כן תהוון

סיפר רבינו זצ"ל, ששמע מפי אביו כ"ק מרן האדמו"ר האמצעי מסטריקוב זי"ע, על הגה"ק רבי ליבוש חריף זצ"ל, שהיה נוהג לדרוש בביהמ"ד שבעירו מידי שנה, בליל יוה"כ לאחר 'כל נדרי'. שנה אחת בעת שעלה לפני ארון הקודש, וראה את ההתעוררות של הציבור, התכופף הגאון ר' ליבוש אל ארון הקודש ואמר הפסוק (תהילים פ"ה): "אשמעה מה ידבר הק-ל", שכביכול מטה הוא את אזנו שרוצה לשמוע מה הקב"ה אומר על מעמד זה של "כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו", שיש בו התעוררות גדולה ושבים כולם בתשובה, כי שלום רומז לתשובה, ואז הסתובב לציבור ואמר: "ואל ישובו

מנוחה': הנחת המפה הלבנה על שולחן השבת לפני חצות של יום ששי, היא סגולה בדוקה ומנוסה להבריח את הלחץ והמתח, המריבה והאווירה העכורה, מבתי ישראל.

כי המפה הלבנה, יוצרת אוירה שבתית, אוירה של מנוחה ושלווה. היא מביאה אל תוך הבית את הודה הקסום של השבת, ומשרה על יושביו אוירה רגועה וטובה, שמחה ומאשרת. הנחת המפה היא אולי צעד סמלי, אבל היא יוצרת אוירה של הקדמת קבלת השבת, של כניסה לשבת כמה דקות מוקדם יותר, וכך זוכים לאוירה המלכותית של קבלת שבת מתוך רוגע ושלווה, ולסגולה הנפלאה של 'תוספת שבת' הפותחת שערי אורה וברכה. הבה נאמץ את נוסחת הקסם הפלאית הזו, נניח את המפה הלבנה מוקדם ככל האפשר, ונזכה לקבל שבתות מתוך רוב שמחה!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א
כתבו ל: 6182918@gmail.com

כי שמירת השבת היא אות עבורנו, מתנת אהבה, סימן של חיבה בינינו לאבינו שבשמים. באמצעותה הוא משפיע עלינו מטובו, דרכה הוא מעניק לנו את שפעו הטוב. הבה נשמור על מתנת השבת באהבה כי 'עם מקדשי שביעי, כולם ישבעו ויתענגו מטובך!'

כיצד נקבל שבת ברוגע?

אחד מזמני הלחץ והמתח בכל בית בישראל, הוא יום ששי אחר הצהריים. השעות הקודמות לכניסת השבת מלוות בעבודה רבה ולחץ הספקים גבוה, ויוצרות בלא מעט בתים שעות של מתח, מריבות ואוירה עכורה. כבר בדברי חז"ל מוזכרות שעות אלה כשעות של מחלוקת בבית, ועד היום - עדיין זו עובדה קיימת...

הבשורה היא, שאפשר להינצל מזה. יש החושבים כי לא ניתן לנצח את הלחץ והמתח לפני כניסת השבת, אך המציאות הוכיחה כי משפחות רבות כבר נגמלו וניצלו מהאוירה המתוחה הזו, בעזרת נוסחה סודית וכדאית במיוחד, אותה גילה הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע בסידור 'בית

מחייבת, ראיתי מהרה"ג שמאי גרוס שליט"א - דומ"צ 'מחזיקי הדת' בשם הגה"ק ה'הפלאה' זצ"ל: "מי שקובע עתים לתורה בקביעות ולא יעבור, נחשב כאילו למד כל היום, דקיי"ל (כתובות טו א) 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ומחצה הוי כרוב (פסחים עט, ב), ורובו ככולו' (נזיר מב, א)", ודפח"ח. האמת צריכה להיאמר, ובפרט בימים אלו.

(התפרסם בעלון 'יגדיל תורה' - בעלזא)

לתגובות לכותב המאמר הרה"ח ר' אהרן כהן שליט"א
a0533185209@gmail.com

"כיום". סיים בחיוך. "ברוך השם; הם מבינים גם מבינים; היה קשה - אבל היה שווה!"

לכל אחד מאתנו קורה, ומגיע יום או תקופה, כגון זמן שמחה, ימי בין הזמנים וכדו' שאנו מרגישים; עכשיו זה קשה מידי להקפיד ולשמור על הקביעות בתורה כמו כל יום.

בתקופה שכזו נזכיר לעצמנו את דברי ר' גדליה: "זה קשה - אבל זה שווה!" בעזהש"ת בהמשך, גם אנו נכרי; היה קשה - אבל היה שווה! מהלך מיוחד ונפלא המרנין את הלב, אך באותה מידה מביא עמו צמרמורת

חיים'. הוא היה מקרב אותי מאוד ואומר לי: 'יש לי הכרת הטוב לאבך, שעיינתי בספריו והייתי מתאכנס בביתו'.
"אם כן", סיים הרב ניימן: "עתה כשהנין של החפץ חיים הגיע לשיבתנו, אני יכול להחזיר לו טובה על ה'הכרת הטוב' שהחזיר לאבי!..."

ה'חפץ חיים', ולכן אני נוהג בו עין טובה יותר".

וכך סיפר רבי יעקב לתלמידיו: "כאשר היה נוסע ה'חפץ חיים' לורשא, הוא היה נוהג לעצור בעיררתנו, נכנס אל ביתנו ומעיין בספרים של אבי, והם היו משוחחים יחד בדברי תורה.

"לאחר שאבי נפטר, שלחה אותי אמי ללמוד בישיבת 'ראדין' אצל ה'חפץ

יום אחד קרא הסולטן לרמב"ם ואמר לו: "מנין לי לדעת כי אמנם רופא מומחה אתה, הרי מאז בואך לכאן לא הוכחת כלל את יכולתך, שהרי מעולם לא חליתי, מי יערב לי, אפוא, שכאשר אחלה תוכל לרפאני?"

כמה חשוב לכל אדם להקדים ולהתפלל לפני בא הצרה, כשהוא בריא וטוב, שלא יבואו עליו צרות וייסורים

הרב בנימין גולד

"וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לְאֹמֶר... אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" (דברים ג', כ"ג-כ"ה)

על ענין כבוד המתים, שיתיר בכל פעם שיש לווייה - לעבור את הגבול ללא צורך באישור. ואכן אנשי העיירה קבלו את האישור, ומאז הלוויות התנהלו כסדרן ללא עיכוב וצער המתים.

לאחר זמן, כאשר ראו החברא קדישא שהמעבר מתנהל ללא קושי, החליטו כי יש לנצל את האישור למעבר לוויית, בכדי להבריח סחורה ומצרכים עבור תושבי העיירה והמסחר המתנהל בה.

וכך עשו. יום אחד הם מילאו ארון קבורה בסחורות, כיסוהו בטלית, וכך צעדו לעבר הגבול מנין אנשים שנשאו את הארון, והלכו אחריו כהלוויית מת. כשהגיעו לגבול, והסבירו כי מדובר בלוויית מת, פתח להם הזקיף את השער. אך פתאום הוא עצרם! ביקש מהם להרפות מהארון ולהניחו. לבבות המלווים רעדו מחרדה: מדוע הפעם עושים להם בדיקה? הרי לוויית רבות עברו בגבול ללא שום בדיקה? הם ניסו להתנגד, באומרם כי אסור הדבר על פי ההלכה היהודית, יש כאן כבוד המת וכו', אך הזקיף לא אבה לשמוע, וניגש לארון לפותחו. והנה - לא מת ולא נפטר, ארון מלא סחורות! כמובן שפחד גדול נפל על אנשי החברא קדישא, והם געו בבכי רב, על גילוי התרמית והעונש הגדול שצפוי להם בעקבות כך.

בין לבין ניגש אחד המלווים לזקיף ושאלו, מדוע הוא חשד בהם בפעם הזאת יותר מכל פעם? והזקיף ענה: "שׁוֹטִים המלווים, כשהם עברו את הגבול ראיתי שהם שמחים ועליזים, לא נראו סימני צער על פניהם ככל לווייה שיש גם כאלו שבוכים על המת. הבנתי שיש כאן תרמית", ואז הוסיף: "עכשיו הם בוכים! אם הם היו בוכים קודם לכן, הם לא היו צריכים לבכות עכשיו!!!"

מסופר על הרמב"ם, אשר היה כידוע רופא בבית השולטן במצרים, כל אותה העת ששימש הרמב"ם כרופא בחצר השולטן - לא חלה השולטן וכל מחלה לא שלטה בו.

יום אחד קרא הסולטן לרמב"ם ואמר לו: "בעצם מנין לי לדעת כי אמנם רופא מומחה אתה, הרי מאז בואך לכאן לא הוכחת כלל את יכולתך, שהרי מעולם לא חליתי, מי יערב לי, אפוא, שכאשר אחלה תוכל לרפאני?"

השיב לו הרמב"ם: "הלא הרופא הגדול באמת הוא הקב"ה, כמו שנאמר 'כי אני ה' רופאך', והרופא הנאמן והגדול הזה אומר בעצמו, שעקב היותו 'ה' רופאך' יכול הוא להבטיח לעמו, כי 'כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך', לכן, סיים הרמב"ם את דבריו, 'גדולה היא הוכחת יכולתו של הרופא ע"י מניעת מחלות, יותר מאשר ע"י ריפוי מי שכבר חלה בהן'. נהנה השולטן מחכמתו ופקחותו של הרמב"ם.

אכן כך! צריכים אנו להתפלל להקב"ה, שימנע מאיתנו את כל המחלות והצרות, עוד קודם בואן, כי לעולם יקדים אדם תפילה לצרה, כדי שלא תבוא עליו, והיא מעלה גדולה.

מרון הגאון ר' אליהו לופיאן זצ"ל, מביא את דברי המדרש על פסוק זה, וכך כתוב במדרש (דברים רבה יא, י): "עשר פעמים נגזר על משה שלא יכנס לארץ ישראל, ועדיין לא נחתם גזר דין הקשה, עד שנגלה עליו ב"ד הגדול, אמר לו: גזירה היא מלפני שלא תעבור, שנאמר 'כי לא תעבור את הירדן'. ודבר זה היה קל בעיניו של משה, שאמר: ישראל חטאו חטאות גדולות כמה פעמים, וכיון שבקשתי עליהם רחמים, מיד קיבל ממני, אני שלא חטאתי מנעורי - לא כל שכן, כשאתפלל על עצמי שיקבל ממני? [ולא הזדרז משה להתפלל לה']", וכיון שראה הקב"ה שקל הדבר בעיניו של משה, ואינו עומד בתפילה מיד, קפץ עליו ונשבע בשמו הגדול שלא יכנס לארץ ישראל, וכיון שראה משה שנחתם עליו גזר דין, גזר עליו תענית ועג עוגה קטנה ועמד בתוכה, ואמר: איני זז מכאן עד שתבטל אותה גזירה. באותה שעה לבש שק ונתעטף שק ונתפלש באפר, ועמד בתפילה ובתחנונים עד שנזדעזעו שמים וארץ, מה עשה הקב"ה באותה שעה? הכריז בכל שער ושער של רקיע ורקיע, ובכל ב"ד וב"ד, שלא יקבלו תפילתו ולא יעלו אותה לפניו, מפני שנחתם עליו גזר דין".

"יסוד גדול למדים אנו מדברי המדרש הללו", אמר ר' אליהו זצ"ל. "אילו היה מתפלל משה רבינו על עצמו, מיד כשנגזר עליו שלא יכנס לארץ ישראל, היה נענה, ומשום שלא הזדרז להתפלל, גזר הקב"ה את הגזירה בשבועה שא"א לבטלה. ומכאן - כמה חשוב לכל אדם להקדים ולהתפלל לפני בא הצרה, לפני שנגזרה הגזירה, כשהוא בריא וטוב, יתפלל שלא יבואו עליו צרות וייסורים, כי אז התפילה יותר מתקבלת..."

ואלו הם דברי אלוקים חיים של חז"ל הקדושים בגמ' בסנהדרין (מד, ב): "א"ר אלעזר, לעולם יקדים אדם תפילה לצרה, שאלמלא הקדים אברהם תפילה לצרה בין בית אל ובין העי, לא נשתייר מרשעי ישראל שריד ופליט". גם על חורבן הבית אמר ירמיהו הנביא לישראל, אחר שראם בוכים על חורבנו: "מעיד אני שמים וארץ, שאילו בכיתם בכיה אחת עד שאתם בציון, לא גליתם" (ילקוט שמעוני).

כמה טוב יהיה לנו אילו בכל תפילה, נכוון ב"מודים אנחנו לך", להכיר טובה להקב"ה על כל הטוב שנותן לנו, ושמונע מאיתנו צרות קשות וייסורים, ובה נקדים תפילה לצרה שהיא סגולה למנוע הגזירה.

בספר 'שאל אביך ויגדך', מופיע סיפור מעניין מאד, הממחיש לנו עד כמה חשוב לבכות לפני בוא הצרה, ולא להמתין אחרי שהיא כבר באה.

אחרי מלחמת העולם הראשונה, כאשר נדמו הקרבות האדירים שהתחוללו בכל מרחבי אירופה ורוסיה, שבעקבותיהם נכבשו מדינות, ושטחים עצומים עברו ממדינה אחת לשכנתה. כשאך ישבו לקבוע את הגבולות החדשים שנכבשו במלחמה, נוצרו חלוקות שבמהלך הקרבות איש לא שם לב אליהן, וכך קרה, שעיירות נחצו לשניים, חלקן במדינה זו וחלקן במדינה אחרת, לפי מה שנכבש במלחמה.

היתה עיירה יהודית אחת, שהגבול נקבע ממש בגבולה, ואחרי חלוקת הגבול מחדש, נוצר מצב שהעיירה היתה במדינת פולין, ואילו בית הקברות של העיירה, עבר למדינת רוסיה, והגבול עבר ביניהן ללא אפשרות מעבר מהעיירה לבית הקברות שלה.

וכך הווה, שכל פעם שנפטר מישהו מהעיירה, היו צריכים ללכת ולבקש רישיונות מהצבא הרוסי שבית הקברות נשאר בצידו. הדבר גרם לטירדה גדולה, הקבורה התעכבה ונוצרה בעיה של כבוד המת בכל פעם, עד שקבלו אישור לחצות את הגבול לקבור את מתי העיירה.

לאחר דין ודברים הוחלט לשלוח משלחת למושל המחוז הרוסי, ולבקשו

בזמן שהיו ישראל במדבר - האם קידשו את החודש ע"פ ראייה או ע"פ השבון?

חננאל ז"ל, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, היה הענן מכסה אותם ביום ועמוד האש לילה, ולא ראו שמש ביום ולא ירח בלילה. והוא שאמר הכתוב (נחמיה ט', י"ט): "ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר את עמוד הענן לא סר מעליהם ביוםם להנחותם בדרך ואת עמוד האש בלילה להאיר להם", ומהיכן היו קובעים חדשים על פי ראיית הלבנה, אלא בודאי עיקר המצוה בכתוב על פי החשבון, ע"כ.

וכ"כ ברבינו בחיי (שמות י"ב, ב') בשם רבינו

"וּפְנֵי תִשָּׂא עֵינֶיךָ הַשְּׁמַיְמָה וְרֵאִיתָ אֶת הַשָּׁמַשׁ וְאֵת הַיָּרֵחַ..."
(דברים ד', י"ט)

מובא ב'מדרש אגדה' (בובר - דברים ד, יט) "ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש" - "שעדיין לא ראו שמש ולא ירח מפני שהענן מקיף אותם, אמר להם משה עתידים אתם לראות שמש וירח ואל תחשבו שהם אלוהות, אלא הקב"ה בראם להאיר על הארץ".

האם סופר שאינו מניח תפילין דר"ת יכול לכותבן?

ו'בביאור הסופר' (על לשכת הסופר שם סי' א' סעי' ב' ד"ה שאינו בקשירה) כ' שמעיקר הדין אין לחוש בזה אי לאו בדרך חומרא.

כותב תפילין דר"ת יש לו בעצמו ג"כ להניח תפילין דר"ת, ומילתא דמסתבר היא דכל שישנו בקשירה ישנו בכתבה. ובשו"ת 'דברי יציב' (או"ח סי' מג) הביא מה"שם משה' (ח"ג בין הרקח על שו"ע או"ח סי' ל"ט) שכתב כן שיש ליהרר, שמי שאינו מניח תפילין דר"ת לא יכתבם דהא לדעת ר"ת אינו בקשירה וא"כ אינו בכתבה כנ"ל (ועי' באות חיים ושלום להגה"צ ממונקאטש זצ"ל (סי' ל"ד ס"ק י"א), ובשו"ת פני מבין (או"ח סי' י"ג)).

"וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹתָם עַל יָדְךָ" (דברים ו', ח')

במנחות (מב:): אמרי', ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן צדוקי, כותי, עובד כוכבים, עבד, אשה, וקטן, מומר, פסולין, שנאמר "וקשרתם וכתבתם" כל שישנו בקשירה ישנו בכתבה כל שאינו בקשירה אינו בכתבה. ובפי' 'לשכת הסופר' (על קסת הסופר להג"ר שלמה גאנצפריד זצ"ל בעל הקיצוש"ע סי' כ"ו סק"א) כ' שמעתי בשם גדול אחד, כי הסופר שהוא

האם מותר ללכת בכיסו עם מזוזה לשמירה?

אין ריח מצוה בדבר, אבל גם איסור אין לומר ויותר טוב שלא לעשות, אבל הרשות בידו לעשות כן ואין גוערין בו ואין מוחין בו. וב'שבט הלוי' (ח"ב סי' קמט) כ' שאין דעתו לעשות מזה מסחר, ושמע שבאיטליא הי' קלקול שהיו לוקחים המזוזות מהבתים ונשאו אותן אצלם לשמירה עד שנסתכח מצוות מזוזה.

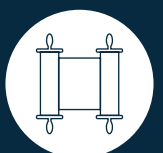

"וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ" (דברים ו', ט')

בתוי"ט עמ"ס כלים (פי"ז משנה ט"ז) כ' שבזמן המשנה היו אנשים שנסאו מזוזה עמהם וחשבו זה למצוה ושמירה. ובח"י 'אנשי שם' על המשניות כ' שאם היו אנשים כאלה טיפשים היו ודאי. ובשו"ת 'באר משה' (ח"ב סי' צ"ו) כ' שבוודאי

- "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה" - לאילו דברים הכוונה?
- כיצד אפשר לשמוע כיום את קול ה'?
- היתכן שיש תפילות שאינן נענות?
- מדוע הלומד תורה שלא לשמה זוכה לעושר וכבוד?

השאלות
בפרשת
השבוע

האוכלים בגינה או במקום ציבורי, איזה נוסח יאמרו ב'הרחמן הוא ישלח ברכה מרובה בבית הזה'?

האוכלים יחדיו באוטובוס - האם יכולים להצטרף לזימון? ומה הדין במטוס או ספינה?

הגר"א שבעל הבית עם בני ביתו שישבו לאכול, הרי זה קביעות ומצטרפים לזימון אפילו שאינם אוכלים בשולחן אחד.

לענין האוכלים במסעדה ובבית מלון, בשו"ת 'מנחת יצחק' (ח"ח סי' ח) כתב, שבני משפחה האוכלים בשולחן אחד אינם מצטרפים לזימון עם בני משפחה אחרת האוכלים בשולחן אחר, הואיל ואין קשר ביניהם. ובשם הגר"ש אלישיב מובא ('וזאת הברכה' עמ' 133), שאף אם בני שתי המשפחות שרים זמירות ביחד אינם מצטרפים, מאחר שכל אחד רוצה לשבת בנפרד עם בני משפחתו [אכן, מ"מ אם ירצו לזמן יחד דעת הגר"ח"פ שיינברג (זאת הברכה עמ' 271, ראה בביה"ל סי' קצה ס"א ד"ה שתי חבורות) שבמקרה שלא נכנסו החבורות מתחילה על דעת להצטרף לזימון, אם אין בכל אחת כדי זימון אינם מצטרפים, ואם יש בכל אחת כדי זימון (לפחות שלשה בכל חבורה כדי לזמן בלי שם, ועשרה בכל חבורה כדי לזמן בשם), יכולים להצטרף].

אכן לענין בחורי ישיבה האוכלים בחדר האוכל, כתב בשו"ת 'מנחת יצחק' (שם) וכן דעת הגר"ש אלישיב (וזאת הברכה עמ' 133), שעל אף שהם אוכלים בשולחנות נפרדים - מצטרפים לזימון, משום שהם יושבים לאכול על דעת שיצטרפו זה עם זה, וכן דעת הגר"ח קנייבסקי (דולה ומשקה עמ' קיד). אמנם אם הבחורים מתכוונים שלא להצטרף יחד, כגון שיושבים קבוצות קבוצות ואין קשר בין הקבוצות, דעת הגר"ש"ז אויערבך והגר"ח"פ שיינברג (וזאת הברכה שם) שאין היושבים שבני שולחנות מצטרפים לזימון, והגר"ש אלישיב (וזאת הברכה שם) הורה, שבאופן זה אפשר לסמוך על דעת ה'אגרות משה' ('או"ח ח"א סי' נו) שמועיל גילוי דעת שלא להצטרף [ראה על כך בביאורים ומוספים סי' קצג ס"ק ו, טז]. ודעת ה'אור לציון' (פ"ג תשובה י) שאף אם הבחורים יושבים בשולחן אחד - כיון שכל אחד נכנס, אוכל והולך - יתכן שנחשב שלא קבעו יחד, וזימנו בלא שם אף אם הם עשרה, כיון שמספק אין להוציא שם שמים לבטלה.

ואם אמרו הבחורים זה לזה 'בואו נאכל' נחשב לקביעות ויכולים לזמן אף בשם, וכן בסעודות השבת שבהן מקדשים, סועדים ומברכים יחד, מצטרפים לזימון אף לענין הזכרת שם. [אמנם מה שכתב ה'אור לציון' שגם באוכלין בשולחן אחד צריך דעת להצטרף, כדי להתחייב בזימון. וכן כתב ה'חכמת שלמה' (סי' קצג) שנידון זה תלוי במחלוקת המובאת בסי' קצה סעיף ב, האם בב' חבורות בבית אחד צריך להכנס על דעת להצטרף [ראה במשנ"ב

האוכלים יחדיו באוטובוס בשעת הנסיעה, האם יכולים להצטרף לזימון? ומה הדין במטוס או ספינה?

הנוסעים באוטובוס, ובאמצע הדרך קבעו לאכול יחדיו כל אחד במקומו - האם נחשב הדבר לקביעות שמצטרפים יחדיו?
הלכה זו הביאה המשנ"ב בהלכות 'ברכת המזון' (סי' קצג ס"ק כה) [וכתב שפרטי הדין התבאר בסי' קצז ס"ק יב ודינן שוה)] וכתב (סי' קצז ס"ק סב) שאנשים המהלכים בדרך, אף שאמרו וקבעו לאכול בהליכתם - לא יזמנו, כי ההליכה מבטלת הקביעות. והביא המשנ"ב, שאם יושבים בעגלה אחת ואמרו 'נאכל יחדיו', הסתפק בזה ה'מגן אברהם' שאפשר שמצטרפים, שאף על גב שנוסע בעגלה כמהלך דמי, והליכה הרי מבטלת הקביעות, מכל מקום כיון שעל כל פנים כולם יושבים באגודה אחת, יש לומר דמצטרפין, וכן נוטה דעת ה'אליה רבה' להקל, ובספינה פשוט אף למגן אברהם שמצטרפים, כי זה קביעות גמורה. והביא (סי' קצג ס"ק כו) שה'חיי אדם' הכריע בזה לענין זימון שבשלושה יזמנו, אבל בעשרה יש לחוש להזכרת שם שמים לבטלה. והוסיף המשנ"ב, שעכ"פ יזמנו בעשרה בלא שם שיוצאים בזה בדיעבד.

ומביאור החילוק בין עגלה לספינה, למדו הפוסקים אף לענין דין זימון באוכלים ביחד באוטובוס או במטוס. שהנה ב'שו"ע הרב' (סי' קצז ס"ט"ז) ביאר בחילוק הדין בין עגלה לספינה, שספינה אינה חשובה כמהלכת, אלא המים הולכים תחתיה והיא נחה לעולם על אותם מים, מה שאין כן בעגלה. ועל פי חילוק זה כתב בשו"ת 'אור לציון' (ח"ב פ"ג תשובה ט), וכן דעת הגר"ש וואזנר (ברכת שם פ"ב ס"ד אות ה), שיש הבדל בין האוכלים במכונית או באוטובוס לאוכלים במטוס, שהאוכלים במכונית או באוטובוס יזמנו אף בעשרה בלא הזכרת שם כעגלה, מה שאין כן האוכלים במטוס מצטרפים גם לעשרה וזימנו בהזכרת השם, מאחר שהוא קבוע והרוח דוחפתו ודומה לספינה.

אמנם ב'מור וקציעה' (סי' קצז) כתב לחלוק על חילוקו של המ"א ודעתו שהכל תלוי בשקיטת נסיעתם, בין בים ובין ביבשה כי אחר כוונת הלב הן הדברים, שבעגלה המתנדנדת ואופניה מרעשים שקשה לכוון דעתם לשמיעה, וכן בספינה כשיש רוח סערה, אין מצטרפים לזימון, וכשארין סערה, שיושבים שקטים אף בעגלה מצטרפים לזימון. וה'בית ברוך' (על החיי אדם כלל מח ס"ז אות כט) כתב שהנוסעים ברכבת או במכונית, וכל שכן הטסים במטוס, מצטרפים לזימון. וכן דעת הגר"ח"פ שיינברג (חידושי בתרא) שמצטרפים כדין היושבים בספינה, ולא הסתפקו אלא בעגלה הרתומה לסוסים.

אכן היושבים לאכול ברכבת, שיש בה שולחנות ומקום מרווח לאכול, כתב ה'נימוקי או"ח' (סי' קצז) שבוודאי מצטרפים, משום שנחשב לאכילה קבועה כבספינה, וכדין היושבים בבית, וכן כתבו 'הערוך השולחן' (סי' קצז ס"ו) וה'ברכת הבית' (שער יח ס"ד) בפשיטות שברכבת מצטרפים לזימון. וכשאוכלים בזמן שהעגלה עומדת, כתבו ב'ברכת הבית' (שם ס"ג) ובשו"ת 'אור לציון' (שם), שבוודאי מצטרפים יחד, וכן משמע בפמ"ג (סי' קצז א"א ס"ק כז).

כמה שונה דין חדר אוכל במלון לחדר אוכל בשיבה, לענין חיוב זימון?

הדבר הקובע לחיוב זימון, הוא הקביעות שישבו לאכול יחדיו, כמבואר בשו"ע (סי' קצג). ובמשנ"ב (סי' ק"יח) כתב שקביעות נקרא כשיושבים ואוכלים על שולחן אחד, או במפה אחת אפילו כל אחד אוכל מכרכו, והביא שדעת

בספר "רשומים בשמך" - חלק ראשון].

שוב ארץ ישראל

מן הרבנים הגאונים המפורסמים היחידים שפעלו לטובת ישוב ארץ הקודש היה הגאון הנודע ראב"ד וורשא ה"ה רבי יצחק הכהן פיינגנבוים זצ"ל, לא פחד ולא התחשב, עם אלה שהתנגדו לרעיון זה.

בשנת תרמ"ז התקיימה בוורשא אסיפה בענין יישוב ארץ ישראל, ואף הגה"צ השתתף בה, יחד עם הגאון רבי יוסף דוב סולובייצ'יק מבריסק. אז אמר [מובא בספר "יפה דעת"]:" כל הגלות היא בגלל שבני ישראל ממאסים בארץ הקודש, כמו שנאמר בתהילים: "וימאסו בארץ חמדה... וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות". ועתה צריכים לתקן את זה".

קיים הגה"צ בפועל מצות יישוב ארץ ישראל, וקנה חלקת אדמה במקום שנמצאת עכשיו העיר רחובות, בכדי שיהיה לו חלק בארץ.

לדעתו, היה מן הראוי שידיפסו את כל ספרי הקודש בארץ ישראל דווקא, כדכתיב 'כי מציון תצא תורה'. הוא בעצמו היה מחשיב מאוד את הספרים מדפוס ירושלים על כל הדפוסים שבעולם. מהיום שאפשר היה להשיג בוורשא ינות מארץ ישראל, הפסיק לשתות יין ממדינות אחרות, וכשהזמינו אותו לסעודת מצוה, לסידור קידושין ולברית מילה, לקח עימו מביתו בקבוק יין מהארץ הקדושה שיהיה לו לברך עליו. היה רגיל לומר, כי אם היו כל היהודים החרדים משתתפים בבנין הארץ, היה הכל מתנהג כאן על פי דרך התורה.

בהזדמנויות שונות הביע דעתו שיש לו ראיות ממקומות הרבה בתה"ק, שקודם ביאת המשיח יהיו ישראל על אדמתם דווקא, ואח"כ תהיה מלחמת גוג ומגוג שילחם עם ישראל על אדמתם, ואח"כ יבוא ויתגלה משיח צדקנו. לימים פירש כ"ק אדמו"ר מטאלנא זצוק"ל את מה שנאמר כי משרע"ה חפץ היה ומשתוקק בכל כוחו להיכנס לארץ ישראל, עד שאמרו במדרש: "ומנין שהתפלל משה באותו הפרק חמש מאות וחמישה עשר פעמים שנאמר "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר". "ואתחנן - בגימטריא הכי הוי". ומה היתה כוונתו העמוקה כל כך של משה רבינו ע"ה, ורצונו העז להיכנס לארץ ישראל? אלא ביאר קש"ת מטאלנא זצ"ל כי שמע משה רבינו את מצות יישוב ארץ ישראל שמקיימים עם ישראל בארץ הקודש בלי שום פעולה, עד כדי כך שהישוב בביתו בחוסר מעש, הרי הוא מקיים מצות יישוב ארץ ישראל, וכמו שכתב הרמב"ן בהשגותיו לס' המצוות: "אם כן, היא מצות עשה לדורות מתחייב כל יחיד ממנו ואפילו בזמן גלות כידוע בתלמוד במקומות הרבה". וכששמע משה רבינו ע"ה מצוה נפלאה זו התאוה והשתוקק אף הוא לקיים מצוה נפלאה זו, מצוה אותה מקיים האדם בכל עת, בעת שכבו ובקומו, בכל רגע ושעה. אמר לו הקב"ה: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" - אתן לך מצוה שתקיימה בכל עת ובכל רגע, אל תוסף אלי עוד בדבר הזה, הא לך מצוה כזו שהנך מקיים בכל עת ובכל רגע, בכל רגע שאין אתה מפציר ומבקש בעד כניסה לארץ ישראל הנך מקיים מצוה נפלאה, בכל רגע בשכבך ובקומך.

'דגנם ותירושם רבו'

במעלת פירותיה של ארץ ישראל הביא לספר קש"ת הגרי"ש אונגר זצ"ל: ראיתי כשפעם אחת השתתפתי בחתונה שנערכה בקרית-צאנז, בה ישב בראש המסובים הגה"ק מצאנז-קלויזנבורג ז"ע, כשלצדו האחד הדיין

מאהלעל ה"ה הגה"צ רבי שמואל זאב הלוי ראטה זצ"ל, ומצדו השני ישבת אנכי, ושוחחנו יחדיו בכמה ענינים.

תחת אחד השיחים אמר לנו הרבי מצאנז: "טעמו וראו את הפירות הקדושים של ארץ-ישראל, כמה טובים ומשובחים הם וערבים לחיך, הרי אני באתי מאמריקה, שם הפירות יפים ונאים למראה, אך טפלים וחשוכי טעם הם, ואילו פירות הארץ הקדושה הם מלאי טעם וְעֲרָבִים".

והוסיף ואמר: "אף בשעת חורבנה של ארץ ישראל, לא נטל הקב"ה מעמנו את הכל, כי אם הותיר לנו את טעמם הטוב של פירות ארץ ישראל, וזה בעצמו תקוה לאחרית הימים, שהשי"ת יחזיר לנו את כל המעלות שנלקחו מאיתנו".

לחונן עפרה

פעליו הנשגבים של הסבא קדישא הרה"ק בעל "אהבת ישראל" מויז'ניץ זי"ע למען צדקת ארץ ישראל, עלו על כולנה. אהבה רבה אהב הסב"ק מויז'ניץ זי"ע את ארץ הקודש, כל ימי חייו שאף לעלות אליה ולחונן את עפרה. בשנת תרפ"א אף נתפרסם באר"י כי הסב"ק מויז'ניץ יגיע לביקור, אך מסיבות שונות לא יצאה התוכנית לפועל. בשנת תרצ"ה, בביקורם הראשון של בני הס"ק באר"י, השתוקק מאוד להצטרף אליהם, אלא שמפאת מצב בריאותו לא הרשוהו בני ביתו ומקורביו לבצע את משאלתו. לימים, כשסיפר בנו כ"ק מרן אדמו"ר ה"אמרי חיים" זי"ע אודות הנסיעה ההיא, התבטא: "הוי, כמה קינא בנו אבינו הק' כשעלינו לארה"ק". רבינו נסע כברת דרך ללוות את בנו כ"ק אדמו"ר זצ"ל, שנסע מגרוסוורדין, וגם בשוכם נסע לקראת בניו לקבל פניהם.

במקרה מסוים, כאשר שאלו יהודי האם לנסוע לאר"י, השיב הסב"ק מויז'ניץ: "אילו היו לי כנפיים, הייתי עף לשם". בהזדמנות אחרת, כשנפרד ממנו יהודי לפני שעלה לארה"ק, אמר לו: "אולי יש לך מקום להכניסני בכיס בגדך?... העיקר שאסע גם-כן לארץ ישראל!" וכאשר שאלוהו פעם מדוע אינו נוסע לביקור, השיב: "לנסוע אפשר, ברם איך אפשר לצאת משם?!"

פעם בא יהודי להיפרד לפני עלייתו לאר"י. בעמדו ללכת, קם מרן הסב"ק זי"ע מכסאו, ליווהו עד הפתח, ואמר: איתא בספה"ק שסגולה ללוות יהודי הנוסע לאר"י. האמן לי, שהייתי חפץ מאוד ללוותך ולנסוע אתך עד אר"י, כי עז רצוני להיות שם, אולם בני משפחתי ומקורבני אינם נותנים לי, יען כי אין זה לפי כוחי; על-כן אלווה אותך לכל הפחות עד הדלת! (תודות למכובדנו הרב חיים מאיר אוביץ על אדיבותו במסירת העובדא).

אף הגה"ק ה"חפץ חיים" זצ"ל, בשלהי ימיו ביקש לעלות לארץ הקודש, לחונן את עפרה הקדוש. אמר על כך ה"סבא קדישא" הגה"ק רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זצ"ל, שה"חפץ חיים" לא יממש בסוף את מאווייו אלו, ולא יעלה ארצה. ואכן, לבסוף לא עלה ה"חפץ חיים" לארץ הקודש, כידוע. שאלו את ה"סבא קדישא": "מאין לכם זאת?" אמר הסבא קדישא: "אין זו 'רוח הקודש' כלל וכלל, אלא סברא היא. מאחר שה"חפץ חיים" הוציא לאור עולם את חיבורו הנפלא 'משנה ברורה', שצריך להתקבל בקרב כל ישראל, ואם יגיע לארץ ישראל יאלץ להיוועד עם 'הרב הראשי' מטעם הרבנות, דבר שלא יתקבל באהדה בקרב קהילות החרדים, על כן מן השמים מנעו ממנו מלהגיע לזה".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי שמואל צבי גנץ שליט"א
כתבו ל- 3227@okmail.co.il

ומכאן זה פסק הגר"י זילברשטיין (חשוקי חמד ברכות מו, א), שאף האוכלים במקומות ציבוריים שאינם בית וכגון בגינות ציבוריות וכדו', שיאמרו בברכת המזון נוסח זה בהרחמן, ולא יאמרו 'הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרובה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו'.

עוד כתב המשנ"ב שם, שלענין נוסח 'הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה', אין בעיה לאומרו אף בבית השייך לעכו"ם, ומושם שהכוונה ב'בעל הבית הזה', על בעל הסעודה.

והאוכלים במסעדה או בבית מלון, דעת הגרי"ש אלישיב ('חשוקי חמד' שם) שיש להם לומר 'הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה', אף על פי שהם משלמים לו על הסעודה, שכן אם בעל הבית לא היה מכין להם את הסעודה, לא היו אוכלים אכילה זו, וכספם לא היה משיבוע אותם. אמנם לגבי הברכה המיוחדת שמברך האורח את בעל הבית "יהי רצון שלא יבוש" וכו', מבואר במשנ"ב (סי' רא ס"ק ז) שהמשלם על סעודתו אינו מברכה, וראה שם מה שכתב הגר"י זילברשטיין לתרץ.

שם ס"ק ו]. ב'מנחת יצחק' (שם) כתב שאף במלונות ומסעדות מועילה אכילה בשולחן אחד לחייב בזימון אף שאינם מתכוונים להצטרף, וכן כתב האג"מ (שם) שבב' חבורות האוכלות בשלחן אחד אין צריך שיכנסו על דעת הצטרף לכולי עלמא, וראה בזאת הברכה (שם) ובהערה שם].

האוכלים בניגה או במקום ציבורי, איזה נוסח יאמרו ב'הרחמן הוא ישלח ברכה מרובה בבית הזה'?

האוכל בבית השייך לעכו"ם, כתב הרמ"א (ס' קצג סעי' ג) שאינם מצטרפים לזימון שאינם קובעים עצמם לאכילה מפני יראת העובד כוכבים, וכן יש לחוש לסכנה אם ישנו את הברכה ולא יאמרו 'הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה', ולכן מתחילה אינם קובעים עצמם אלא כל אחד יברך לבדו. וכתב המשנ"ב (ס"ק כז) שהאחרונים חולקים על זה, וכהיום המנהג שמזמנים, ובנוסח הרחמן יאמרו: "הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרובה בהליכתנו ובישיבתנו מעתה ועד עולם".

האם צריך להכות לסבא ולסנדק בברית שלא בזמנה?

האם מילה בזמנה קודמת למילה שלא בזמנה? | תקנה למי שלא מל
דין כרת למי שלא מל | דברי הפוסקים במילה שלא בזמנה

בזמנה היא תדירה יותר, וגם נחשב מקודש, כיון שמקיים גם עשה ביום השמיני, ויש שתי סיבות להקדים - גם שזה תדיר וגם שזה מקודש, והאריכו בראיות.

וה'דבר אברהם' יצא לחדש, שהמילה שלא בזמנה קודמת, והטעם: כיון שממתי שעבר יום שמיני ולא מל, בכל רגע הרי הוא מבטל מצות עשה החמורה של מילה, שנכרתו עליה בתורה י"ג בריתות, וצריך למהר ולהקדימה ככל האפשר, ואילו הברית בזמנה - אף שממדת הזריזות יש להקדימה בבוקר, מ"א מל ביום השמיני - אפילו בסמוך לשקיעה - הרי קיים את המצוה כתקונה, לכן דעתו שאין להתחשב בסדרי הקדמות במצוות במקום בטול מצות עשה.

ובחלק ב' (סי' א-ד) דן ה'דבר אברהם' עם חכמי דורו שנחלקו ע"ז. תחילה דן בדברי הרמב"ם (פ"א ממילה ה"ב) שכתב שאם עבר יום שמיני ולא מל, כל יום ויום שעובר הוא מבטל מצוות עשה, משמע דוקא יום, אבל לא כל שעה, והוא כתב שם שנקט הרמב"ם יום לאו דוקא, אלא כוונתו כל שעה וכל רגע, דאין בזה שיעור, והוכיח מדברי הרמב"ם בפיה"מ (בשבת פ"ט מ"ו), שכתב וז"ל: "אדם שעבר ולא מל את בנו או יליד ביתו, וחס עליו ביום השמיני, הרי עבר על מצות עשה גדולה וחמורה שאין כמותה בכל המצוות וכו', אך עם כל זאת אינו נפטר מן המצוה, אלא עדיין הוא מצווה ומחוייב למולו תמיד, וכל זמן שאינו מל אותו, הרי הוא עובר על מצוות עשה שהגיע זמנה, ואם מל אותו נסתלקה אותה העבירה ועשה מצוה", עכ"ל. הרי נקט בלשונו 'כל זמן' ולא תלוי ביום.

והביא שהג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל (זקנו של ראש ישיבת פוניבז' שליט"א) אמר לו, ששמע מהגר"ח מברסק שדעתו ג"כ להקדים את המילה שלא בזמנה, כדי שלא לבטל מצות עשה, וכ"כ בשו"ת 'חסד לאברהם' (יו"ד סי' ס').

דברי הפוסקים במילה שלא בזמנה

אכן בדברי הפוסקים מבואר שלא נקטו שיש בזה ביטול עשה, וחלק מהראיות הזכירן ה'דבר אברהם' בעצמו.

דעת התשב"ץ, שמילה שלא בזמנה שחלה ביום חמישי - יש לדחותה עד לאחר שבת, מחשש שלא יצטרכו לחלל שבת על התינוק לאחר הברית. אכן בגליון מהרש"א יו"ד סי' רס"ב כתב ע"ז, שהראנ"ח כתב שאסור לעכב את הברית, כיון שכל שמשעה עובר איסור, ולדעת הראב"ד עובר בכרת, וכן הביא משו"ת 'דבר שמואל' סי' קצ"ב שאין לעכב את הברית לרצון קרובים או איזו הנאה, מיהו ה'דבר שמואל' דן מצד שאין מחמיצין את המצוה, ובסוף דבריו הביא הראנ"ח, משמע שלא חשש לביטול מצוה, ויש לפלפל.

מוסכת זבחים דף קו:

אדם שנתאחר ולא מל - האם יש לו תקנה? והאם כשימול את עצמו מתקן את הזמן שלא מל, ועבר על מצות עשה שיש בה כרת, או שהזמן שעבר, הרי ביטל מצות עשה חמורה של מילה ולא ניתן לתיקון, וחייב בכל רגע למול את עצמו ולא להמשיך לבטל עשה? וכן יש לדון אם חייב כרת על הזמן שלא מל, או שכאשר מל אחר כך - נעקר ממנו עונש כרת.

האם מילה שלא בזמנה קודמת למילה בזמנה

עוד דנו האחרונים, האם מילה בזמנה קודמת למילה שלא בזמנה, כלומר מוהל שנתבקש למול שני תינוקות, האחד ביום השמיני ללידתו והשני נתאחר לאחר יום השמיני, מסיבת חולי או סיבה אחרת, וכעת המילה שלא בזמנה, האם יקדים את המילה בזמנה למילה שלא בזמנה? או שמא מילה שלא בזמנה - כל רגע ורגע שעובר נחשב ביטול מצות עשה שאין לה תקנה, מה שאין כן התינוק שנימול ביום השמיני - גם אם תתעכב מילתו עד סוף היום - עדיין לא ביטל מצות עשה, ולכן חייבים למהר את המילה שלא בזמנה ככל האפשר, שלא נפסיד רגע נוסף, ורק אח"כ למול את התינוק של יום שמיני? וכל זה תלוי האם כשמלים לאחר זמן - מתקנים את הזמן שעבר, או שנחשב שביטל מצות עשה באותו זמן.

תקנה למי שלא מל

תחילה נבאר מה שנראה להוכיח מדברי הגמרא בזבחים (דף קו:), שרבה מקשה למה המשנה אומרת שפסח ומילה הן רק מצוות עשה ואין אזהרה, הרי אפשר ללמוד מנותר, שאף שלא ענש הזהיר, ק"ו לפסח ומילה - שנתפרש בהן עונש כרת שיש בהן אזהרה. הגמרא דוחה שנותר אין לו תקנה לאחר שעבר על האיסור והותיר, ופסח יש לו תקנה, ופירש"י שיכול להביא פסח שני.

וכתב ה'צאן קדשים' שצ"ל שגם מילה יש לו תקנה במה שימול את עצמו, שאם לא כן - עדיין נלמד מילה מנותר.

דין כרת למי שלא מל

כתב הרמב"ם (פ"א ממילה ה"ב), שמי שלא מלו אותו - כשיגדיל חייב למול את עצמו, וכל יום ויום שעובר משיגדיל ולא מל את עצמו - הרי הוא מבטל מצוות עשה, אבל אינו חייב כרת עד שימות בלי למול, כלומר שכל זמן שהוא חי - לא יתכן לחייבו בכרת, שבידו למול את עצמו, והראב"ד חולק וכתב שכל יום עומד באיסור כרת, וכן דעת התוס' במכות דף י"ד, שהקשו שלגבי מילה לא שייך לומר שחייב בכרת, כי לעולם לא יתברר שחייב כרת עד שימות, כי כשהוא חי יכול למול את עצמו ולהפטר מכרת, ותי' שכל זמן שלא מל עונש כרת עליו, ובפשטות בקושייתם סברו כרמב"ם ובתירוצם סבר כהראב"ד.

הרי נחלקו הרמב"ם והראב"ד אם יש חיוב כרת מיד כשלא מל, או רק כשמת בלי למול, ודנו הפוסקים האם כשמל נעקר חיוב הכרת, והגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל בספרו 'עין יצחק' (יו"ד סי' כ"ה אות ח') הוכיח מסוגייתנו שמבואר שא"א ללמוד אזהרה מנותר למילה ופסח, ומטעם שיש תקנה, ובהכרח גם למילה יש תקנה, והיינו שגם לדעת הראב"ד שכל זמן שלא מל הרי הוא בעונש כרת אבל כשימול פוקע ממנו עונש כרת, אך ה'עולת שלמה' כאן הביא דברי ה'עין יצחק' וחולק עליו, וכתב דלהראב"ד אם מל את עצמו לאחר זמן אינו נפטר מן הכרת, רק יש לו תקנה שיש בידו לקיים את המצוה, ושונה מנותר שנפסל ואינו חוזר להכשרו.

מילה שלא בזמנה קודמת למילה בזמנה

עתה נבאר דין מילה שלא בזמנה, הנה ה'דבר אברהם' (ח"א סי' ג"ל) הביא דברי כמה אחרונים, שכתבו שאם יש שני תינוקות, למול האחד ביום שמיני שלו והשני שלא בזמנו, שיש להקדים את התינוק הנימול בזמנו, הואיל וברית

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף מגנוז** שליט"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית

שלוחה 2

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

"לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים"

הטעמים לעשיית ט"ו באב ליום טוב

שבע שנים מלך מלך אחר, והתיר להביא את ההרוגים לקבורה, וזה היה בט"ו באב.

טעם אחר: "רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפסקו מלכרות עצים למערכה" (תענית שם).

ביאור: לפי שהיו חוטבים עצים כדי להבעיר את אש המזבח בביהמ"ק, והיו עושים זאת במשך כל תקופת הקיץ עד ט"ו באב, שמט"ו ואילך תשש כוחה של חמה, ואינה מייבשת העצים הכרותים מהר, ונכנסים בהם תולעים ונפסלים לגבי המזבח. לפיכך אותו היום שהשלימו בו את המצוה - עשו אותו יום שמחה וקראוהו "יום תבר מגל" - היינו יום שבירת המגלים והקרדומות. הטעם שעשוהו יו"ט ביום גמר כריתת העצים: לפי שעתה יכלו להתפנות לעסוק יותר בתורה, שלא יהיו טרודים יותר בכריתת העצים (רבנו גרשום מאור הגולה ב"ב קכא, ב ד"ה יום שפסקו).

טעם אחר: לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת, הרי שהשלמה של מצוה שמחין עליה (רשב"ם שם קכא, ב ד"ה ברכת הטוב והמיטיב מניסן).

לשליחת תגובות לכותב הטור, הרב יהודה לב שליט"א
יש לכתוב ל: lev17382@gmail.com

"א"ר שמעון ב"ג, לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו" (תענית ל, ב, ב"ב קכא, א).

טעם אחר: "אמר רב יהודה אמר שמואל, יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה" (תענית שם). ביאור: יום שהותרו השבטים להתחתן זה בזה, שמימות משה רבינו ע"ה, בת היורשת נחלה משבט אביה, לא יכלה להינשא אלא לבן שבטה בלבד, כדי שלא תעבור נחלה ממטה למטה, ובט"ו באב הותרו. טעם אחר: "אמר רב יוסף אמר רב נחמן, יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל" (תענית שם).

ביאור: בימי פילגש בגבעה (שופטים י"ט, כ"א) נשבעו ישראל במצפה לאמר (שם כ"א, א'): "איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה", עקב הגנאי שעשה בנימין בפילגש בגבעה, שני איסורים אלה אף שנעשו כתורה וכמצוה - היו קשים על ישראל, לכן היתה להם שמחה גדולה ביום שהותרו. טעם אחר: "אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן יום שכלו בו מתי מדבר" (תענית שם).

ביאור: שישים רבוא מישראל שעליהם נגזרה גזרת "במדבר הזה יתמו ושם ימותו" (במדבר י"ד, ל"ה), ומתו מהם ט"ו אלף בכל תשעה באב, ט"ו אלף האחרונים אף הם חפרו קבריהם, ונכנסו בהם בליל תשעה באב, והקב"ה ויתר להם מפני שאחרונים היו ונבדלו לחיים, ואולם בתשעה באב שחרית כשקמו על רגליהם, עדיין לא ידעו שנבדלו לחיים וחשבו שמא טעו בחשבון, והיו חוזרים ונכנסים לקבריהם עוד חמישה לילות, כיון שהגיע ט"ו באב וראו את הירח במלואו - הבינו כי בטלה הגזירה מעליהם ועשאוהו ליום ט"ו באב יום טוב (מדרש איכה וב"ב קכא, ב).

טעם אחר: "עולא אמר יום שביטל הושע בן אלה הפרסדיאות [מחסומי דרכים] שהושיב ירבעם בן נבט".

ביאור: כשקרקע ירבעם בן נבט מלכות ישראל מירושלים, התפלג העם ושררה איבה בין ממלכת אפרים לממלכת יהודה. ביקש ירבעם בן נבט למנוע מבני ישראל לעלות לירושלים, ולכן הושיב פרסדיאות [משמרות] בכל הדרכים המובילות לירושלמה, כדי שלא יעלו ישראל לרגל ולא יביאו ביכוריהם לבית המקדש (תענית לא, א).

טעם אחר: "רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה (שם). ביאור: הם ההרוגים שהרגם אדריינוס שגזר שלא לקבור אותם, ולאחר

<< המשך מעמוד 21 | הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א

משמע שלא חשש לביטול עשה, ויותר מבואר בדברי ה'אור זרוע', שיאר דין מילה שלא בזמנה וכתב שכשר כל היום, ומה שמלים בשחרית הוא משום זריזים, ע"י הדבר אברהם מה שנדחק בזה.

האם להכות לסכא ולסנדק בברית שלא בזמנה

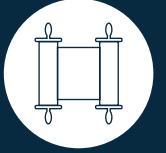
היוצא לפי דברי ה'דבר אברהם' שבמילה שלא בזמנה יש להקדימה ככל האפשר, ואין להמתין על הקרובים.

וכן אם היתה לתינוק צהבת ילודים, ועשו בדיקת דם וגילו שירדה הצהבת ואפשר למולו, יש למולו בהקדם האפשרי לפני שמכינים אולם ומוזמנים. וההוראה שקיבלתי מרבותי, שיש להזדרז לדבר מצוה אבל אין חיוב על כל רגע ורגע, אלא כל מה שמכין דעתו למולו שפיר דמי, וכן משמע מכל הראיות הנ"ל, ועוד יש בזה אריכות וקצרות.

הנוב"י (חנניא יו"ד סי' קס"ו) דן במי שהיה בנו חולה ולא יכלו למולו בשמיני, ורצה לעכב את הברית לערב פסח כדי שתהיה סעודת מצוה ויפטור את הבכורים מהתענית, והנוב"י כתב שאין לזלזל במצוה להשהותה, וזריזים מקדימים למצוות. משמע שמשום מידת זריזות נקט ולא חשש לביטול עשה. עוד דן ה'דבר אברהם' במשנה במגילה, שאין מלין עד הנץ החמה, ואם יש בזה בטול עשה - למה במילה שלא בזמנה לא נתחייב למול מעלות השחר, שמן התורה הוא יום, ודחה ה'דבר אברהם' שהעמידו חכמים דבריהם בבטול עשה בשב ואל תעשה.

דברי הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל (סבו של ראש ישיבת פוניבז')

עוד הקשה לו הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל מלשון הרמב"ם פ"א ממילה ה"ח, שכתב שכל היום כשר למילה, ומצוה להקדים בתחילת היום משום זריזים מקדימים למצוות, הרי כולל גם מילה שלא בזמנה במידת זריזות,

מהי מידת החום שבה עוברים על איסור בישול בשבת? אילו נוזלים אינם מתבשלים - בוודאות - בכלי שני? מַצְקֶת - דינה כ'כלי ראשון' או כ'כלי שני'?

מהלכות מלאכת 'בישול'

- מאכל שאינו מבושל לחלוטין - אף אם הוא ראוי לאכילה בשעת הדחק, יש בו איסור בישול בכל תוספת בישול הניכרת בו, עד להשלמת בישולו לחלוטין.
- מאכל שאינו טעון בישול, כגון פירות הנאכלים חיים, וכאשר מבשלים אותו הוא משתבח במידה כלשהי - בישולו אסור מדאורייתא; ואם אינו משתבח כלל, בישולו אסור מדרבנן.
- מידת החום שבה עוברים על איסור בישול בשבת היא: 'היד סולדת בו', ופוסקי זמננו השוו מידה זו למידות חום שונות ב'מעלות', הנעות בין 40 ל-52 מעלות צלזיוס.
- תבשיל נוזלי שהתקרר - לדעת הרמ"א, כל שנותרה בו חמימות, אין בו איסור בישול. ונחלקו אחרונים בדעתו - האם בישול תבשיל שהתקרר לחלוטין אסור מדאורייתא, או רק מדרבנן.
- ההיתר הנ"ל לדעת הרמ"א, הוא רק כאשר החמימות שבתבשיל נותרה בו, משעה שהתחמם במידה שהיד סולדת בו, אולם תבשיל נוזלי שהתקרר לחלוטין, וחימומו מעט, דינו כדין תבשיל קר לחלוטין.

הנחת מאכלים על גבי האש בשבת

- תבשיל שאין בו איסור בישול, אסור מדרבנן להניחו בכלי העומד על גבי האש, אבל מותר לחממו על ידי הנחתו על גבי סיר מלא העומד על גבי האש.
- מאכל בלתי מבושל, אסור להניחו בשבת על גבי סיר העומד על גבי האש, אם יתכן שיתחמם עד לחום ש'היד סולדת בו'. ואף אם בכוונתו להסירו בטרם שיתחמם, אסור להניחו שם, מחשש שישכח להסירו.

דיני 'כלי ראשון' ו'כלי שני'

- תבשיל שב'כלי ראשון' שהוסיפו לו בשבת תבלין בלתי מבושל - נאסר באכילה; אך אם היה מתובל קודם לכן, ואין בכמות התבלין הנוספת כדי לתבל את התבשיל בפני עצמה - יתכן שאינו נאסר.
- מכיון שאין אנו בקיאים במידת כוח הבישול של 'כלי שני' ביחס לכל מאכל, אסור להכניס אף לכלי שני כל מאכל בלתי מבושל; ובדיעבד אין המאכל נאסר באכילה. ומים ושמן, אינם מתבשלים בכלי שני.
- מלח הוא 'קִשָּׁה הבישול' עד שגם כלי ראשון (שאינו עומד על האש) אין בכוחו לבשלו; וכן הלכה. ויש אומרים שהוא מ'קלי הבישול' עד שאף כלי שני יש בכוחו לבשלו; ולדעת הרמ"א רצוי להחמיר.
- מים חמים שבכלי ראשון, יש בכוחם לבשל מים קרים המתערבים בתוכם. ואיסור זה, הוא רק כאשר קיימת סבירות שהמים הקרים אכן יתחממו.
- עירוי מים חמים מכלי ראשון על מאכל מוצק, אסור אף אם כמות המים קטנה, וכמות התבשיל המוצק גדולה, כיון שהמים מבשלים את ה'קליפה' במקום שבו הם פוגעים בתבשיל.
- כוס שיש בה טיפות מועטות שהתבשלו והתקררו - נחלקו הפוסקים אם צריך לנגבה לפני מזיגת מים חמים מכלי ראשון לתוכה. ואם הטיפות לא התבשלו - דעת פוסקים רבים שחובה לנגבה; ויש אומרים כי די בניעור הכוס.
- מַצְקֶת שהוציאו בה מים חמים, או תבשיל מ'כלי ראשון' העומד על האש - יש אומרים שדינה ככלי ראשון; ויש להחמיר בכך במיוחד כאשר המצקת הושהתה בתוך הכלי ראשון עד שתכולתה רתחה.
- המסת קרח בידיים - אסורה בשבת. אולם, מותר להניחו באוויר החדר, כדי שיפשיר וימס מאליו. ויש מתירים רק באופן שכאשר הוא נמס הוא אינו ניכר בפני עצמו. ודעת הרמ"א להחמיר לכתחילה.